

Hospodárenie rozpočtu verejnej správy v roku 2020

(na základe údajov zverejnených Štatistickým úradom SR 21.
apríla 2021 - aprílová notifikácia deficitu a dlhu)

apríl 2021

© Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, 2021

Táto správa prezentuje oficiálne stanoviská Rady pre rozpočtovú zodpovednosť v súlade s jej mandátom stanoveným v zákone č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti.

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke RRZ (<http://www.rozpocctovarada.sk>).

Copyright ©

Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť rešpektuje všetky práva tretích strán, najmä práva chránené autorským právom (informácie alebo údaje, štylistika a znenie textov do tej miery ak majú individuálny charakter). Publikácie Kancelárie RRZ s odkazom na autorské práva (©Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Kancelária RRZ, Secretariat of the Council for Budget Responsibility/Secretariat of the CBR, Slovakia/year, alebo podobne) smú byť použité (reprodukované, odkaz na internete, a pod.) len za podmienky, že bude správne uvedený zdroj. Všeobecné informácie a údaje publikované bez odkazu na autorské práva smú byť publikované bez uvedenia zdroja. Pokiaľ sú informácie a údaje jednoznačne získané zo zdrojov tretích strán, používateľ takýchto informácií a údajov je povinný rešpektovať existujúce práva, prípadne je povinný si získať povolenie na použitie samostatne.

Pripomienky alebo komentáre k správe sú vítané na e-mailovej adrese sekretariat@rrz.sk.

Obsah

Zhrnutie	4
1. Vplyv pandémie na hospodárenie rozpočtu	10
1.1. Rozpočtové vplyvy pandémie mimo opatrení vlády	10
1.2. Opatrenia vlády na riešenie pandémie	12
2. Najvýznamnejšie vplyvy na zmenu salda	14
2.1. Daňové príjmy	14
2.2. Vybrané nedaňové príjmy	15
2.3. Sociálne transfery a dávky	17
2.4. Vzťahy s EÚ rozpočtom a spolufinancovanie	19
2.5. Ostatné výdavky štátneho rozpočtu	21
2.6. Zdravotníctvo	23
2.7. Obce	25
2.8. Vyššie územné celky	26
3. Vývoj dlhu verejnej správy	27
4. Vyhodnotenie rizík identifikovaných RRZ	29
5. Rozdiely medzi hospodárením rozpočtu a schváleným rozpočtom VS	31

Zhrnutie

Vývoj verejných financií na Slovensku bol v roku 2020 zásadným spôsobom negatívne ovplyvnený pandemiou ochorenia COVID-19. **Deficit verejnej správy¹ dosiahol úroveň 6,16 % HDP a z objektívnych dôvodov tak nebolo možné splniť cieľ schváleného rozpočtu vo výške 0,49 % HDP².** Medziročne došlo k zhoršeniu salda o 4,8 p.b. HDP, pričom úroveň deficitu v pomere k HDP bola najvyššia od krízového roku 2010.

Negatívny vplyv pandémie na saldo VS dosiahol úroveň 3,4 mld. eur (3,9 % HDP³). Pri nastavení predkrízovej hospodárskej politiky bez samotnej krízy by deficit mohol dosiahnuť 2,4 mld. eur (2,5 % HDP) v porovnaní s cieľom rozpočtu na úrovni 0,48 mld. eur (0,5 % HDP). Odchýlka od schváleného rozpočtu vo výške 1,95 mld. eur (2,0 % HDP) by tak bola najvyššia od krízového roku 2009 a mierne by prevyšovala aj celkové riziká odhadované rozpočtovým semaforom pred pandemiou vo výške 1,9 mld. eur⁴. Hospodárska politika po voľbách bez krízových opatrení pôsobila na dodatočné zníženie výsledného deficitu o 0,2 mld. eur (0,2 % HDP).

Tab 1: Vývoj základných ukazovateľov hospodárenia verejných financií (v % HDP)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo hospodárenia VS	-2,7	-2,6	-1,0	-1,0	-1,3	-6,2
Štrukturálne saldo	-2,5	-2,4	-1,6	-2,0	-2,3	-3,4
Hrubý dlh verejnej správy	51,9	52,4	51,5	49,6	48,2	60,6
Čistý dlh verejnej správy	47,5	47,1	45,7	43,3	43,6	50,6
<i>p.m. Cyklická zložka</i>	-0,2	0,0	0,6	1,0	1,0	-0,8
<i>p.m. Jednorazové vplyvy</i>	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	-2,0
<i>p.m. Zmena štrukturálneho salda</i>	-	0,1	0,8	-0,5	-0,3	-1,1
<i>p.m. Fiškálny impulz</i>	-	3,2	1,0	-0,9	-0,4	-2,7

Zdroj: ŠÚ SR, RRZ

Z pohľadu strednodobého zaťaženia verejných financií je lepšie sa sústrediť na indikátor štrukturálneho deficitu (t.j., deficit, ktorý automaticky pretrvá aj do budúcnosti, ak sa neprijmú dodatočné opatrenia⁵). **Výnimočná situácia tak ešte viac zvýraznila nevhodnosť procyklickej rozpočtovej politiky v predchádzajúcich rokoch⁶.** Napriek dostatočnému priestoru dosiahnuť vyrovnané hospodárenie v posledných rokoch, **štrukturálny deficit** tak pred vypuknutím pandémie a teda na konci dobrých časoch pri nezamestnanosti blížiacей sa historickým minimám dosiahol úroveň až 2,4 % HDP a **mal výrazný podiel (71 %) na celkovom negatívnom výsledku minuloročnej štrukturálnej bilancie.**

¹ Verejná správa, pre účely posudzovania vývoja verejných financií, pozostáva z ústrednej správy (štátny rozpočet, príspevkové organizácie a iné subjekty ústrednej správy), Sociálnej a zdravotných poisťovní a územných samospráv (obce a VÚC).

² Vzhľadom na negatívne vplyvy pandémie prišlo k novelizácii zákona o štátnom rozpočte v júli 2020. V rámci tejto úpravy MF SR zverejnilo predpokladaný deficit VS na úrovni 11,6 % HDP. Táto hodnota však nebola schválená ako nový cieľ vlády pre saldo hospodárenia, zároveň neprišlo k zverejneniu aktualizovaných predpokladov o hospodárení subjektov mimo štátneho rozpočtu. Vzhľadom na tieto okolnosti RRZ v tomto materiáli vyhodnocuje odchýlky voči pôvodnému rozpočtu schválenému v decembri 2019.

³ Po zhrnutí vplyvu zmeny menovateľa – poklesu nominálneho HDP oproti predpokladom rozpočtu.

⁴ Rozpočtový semafor vo februári 2020 odhadoval odchýlku salda VS od cieľa schváleného rozpočtu vo výške 1,9 mld. eur (1,9 % HDP).

⁵ Štrukturálna bilancia neobsahuje jednorazové a dočasné opatrenia, ktoré nezatažujú verejné financie v budúcnosti.

⁶ Viac v prezentácii [Zdravé a dlhodobo udržateľné verejné financie - novela ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti](#) (snímok 10): „Ak by vlády 2013 - 2019 plnili vlastné rozpočtové záväzky, dlh krajiny v roku 2019 mohol byť nižší o takmer desať % HDP (vo výške 39,1 % HDP) a boli by sme lepšie pripravení na krízu.“

Pandémia viedla k zhoršeniu štrukturálneho salda o 1,2 % HDP, naopak hospodárska politika po voľbách mierne zlepšila štrukturálne saldo o 0,2 % HDP.

Tab 2: Faktory ovplyvňujúce hospodárenie verejnej správy v roku 2020

	nominálne saldo		štrukturálne saldo	
	v mil. eur	v % HDP	v mil. eur	v % HDP
Výsledok hospodárenia	-5 609	-6,2	-4 371	-3,4
Hospodárska politika pred voľbami*	-2 429	-2,5	-2 198	-2,4
<i>p.m. výsledok hospodárenia v roku 2019</i>	<i>-1 249</i>	<i>-1,3</i>	<i>-1 604**</i>	<i>-1,7**</i>
Vplyv pandémie (vrátane opatrení)***	-3 393	-3,9	-1 126	-1,2
Hospodárska politika po voľbách	213	0,2	213	0,2

* -výsledok hospodárenia za predpokladu neprijatia dodatočných úsporných opatrení

** -odhadnuté pri zohľadnení predkrízových predpokladov o ekonomickom vývoji

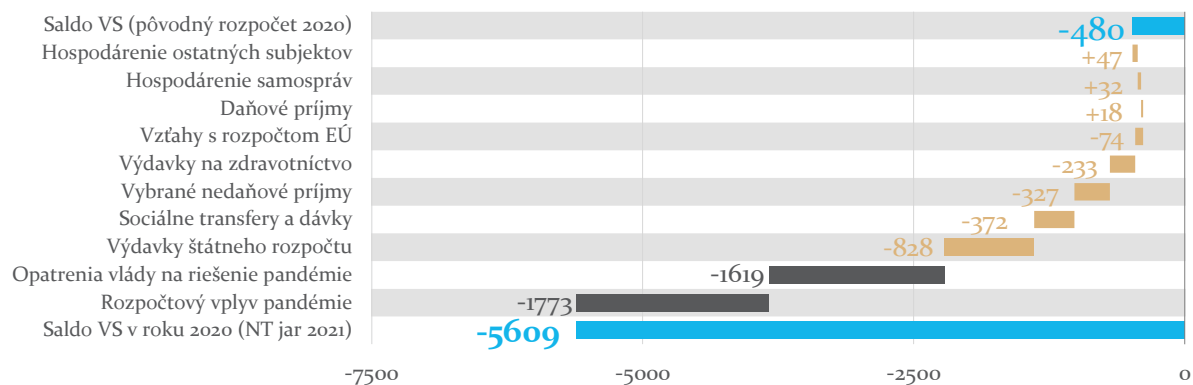
***-vrátane vplyvu zmeny menovateľa - poklesu HDP – na hospodársku politiku pred voľbami

Zdroj: ŠÚ SR, RRZ, MF SR, MZ SR

Slovenské verejné financie neboli pripravené na krízu, a to ani z pohľadu výšky salda ani úrovne dlhu verejných financií. Do krízy sme vstúpili s odhadovaným deficitom 2,5 % HDP, ktorý je už veľmi blízko hraničného maastrichtského kritéria deficitu na úrovni 3 % HDP. Táto úroveň už neposkytuje dostatočný manévrovací priestor ani na väčšie cyklické výkyvy ekonomiky, už vôbec na veľké krízy. Ak by sa pred krízou splnilo vládou odsúvané dosiahnutie strednodobé cieľa v podobe štrukturálne vyrovnaného rozpočtu, celkový deficit by bol v roku 2020 nižší o 2,2 mld. eur (2,4 % HDP). **Alternatívne by sme mohli v krízovom roku poskytnúť o to väčší jednorazový stimul, pri výrazne lepšom stave dlhodobej udržateľnosti verejných financií.**

Hrubý dlh dosiahol úroveň 60,6 % HDP, čo je v rámci verejných financií Slovenska historicky najvyššia úroveň dlhu. Medziročný nárast dlhu o 12,3 p.b. HDP zároveň znamená, že **prišlo k prekročeniu najvyššieho sankčného pásma dlhovej brzdy na úrovni 57 % HDP**. K nárastu dlhu však prispel okrem vysokého deficitu rozpočtu **aj nárast hotovostnej rezervy štátu medziročne o 5,3 p.b. HDP⁷**. Z uvedeného dôvodu je z hľadiska posúdenia vývoja dlhu vhodnejšie sledovať vývoj **čistého dlhu**, ktorý **narástol v menšej miere o 7 p.b. na úroveň 50,6 % HDP**.

Príspevky k odchýlke salda VS oproti schválenému rozpočtu (ESA 2010, v mil. eur)

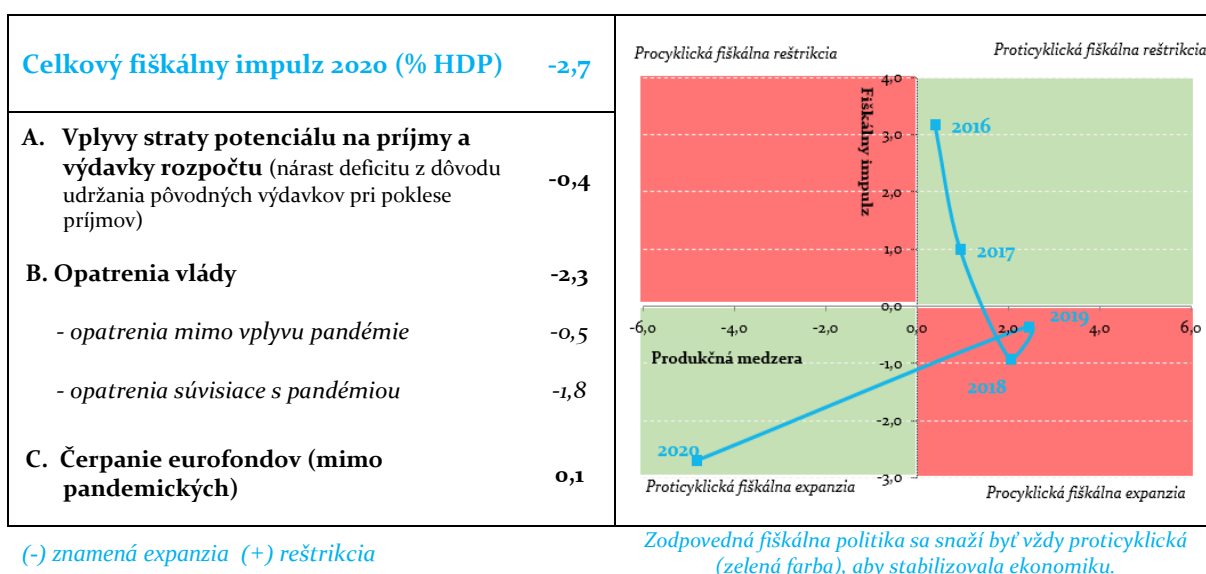
Zdroj: ŠÚ SR, MF SR, RRZ

Bez prijatia opatrení zo strany vlády by bolo v dôsledku pandémie možné očakávať väčšie a dlhobehjšie negatívne následky krízy. Cieľom opatrení vlády bolo zabrániť šíreniu

⁷ Oprava hodnoty oproti predchádzajúcej verzii dokumentu zverejnenej 21. apríla 2021.

infekcie aj za cenu dočasného obmedzovania ekonomickej aktivity a zároveň pomôcť kompenzovať zasiahnutým skupinám negatívny vplyv pandémie. Vzhľadom na to, že kríza nebola dôsledkom ekonomickej nerovnováhy, sa legitímnym cieľom hospodárskej politiky stala popri bežnej proticyklickej politike aj ochrana ekonomického potenciálu cez podporné schémy pre súkromný sektor.⁸

V roku 2020 vláda poskytla svojimi opatreniami dodatočný impulz ekonomike na úrovni 2,3 % HDP. Fiškálna politika tak bola správne proticyklická, pričom podpora sa realizovala najmä cez dočasné opatrenia naviazané na riešenie dôsledkov pandémie. Dočasné opatrenia sú najvhodnejším spôsobom reakcie na tento typ krízy, nakoľko po jej skončení odznejú aj tieto opatrenia a nezaťažia verejné financie dlhodobo. Proticyklické opatrenia vlády tak prispeli k menšiemu ekonomickému prepadu a zníženiu produkčnej medzery na úrovni približne o 1 pb⁹.

Zdroj: RRZ

Opatrenia vlády na riešenie pandémie navýšili deficit o sumu 1,6 mld. eur (1,8 % HDP). Podporné schémy na udržanie zamestnanosti (tzv. kurzarbeit) znamenali navýšenie čerpania transferov s vplyvom na saldo vo výške 528 mil. eur. V rámci výdavkov Sociálnej poisťovne prišlo k vytvoreniu nových dávok karanténnej PN a pandemickej OČR, ako aj k predĺženiu poberania dávky v nezamestnanosti, pričom celkový rozpočtový vplyv týchto opatrení je 201 mil. eur. Vláda prijala viaceré opatrenia na podporu ekonomiky aj v oblasti daňových a odvodových príjmov (zrušenie bankového odvodu, odpustenie odvodov, umorovanie strát), ktorých negatívny vplyv na deficit dosiahol 215 mil. eur. Ostatné opatrenia na podporu ekonomiky realizované napr. vo forme dotácií na nájmy, zmien v sociálnych dávkach alebo podpory zamestnanosti v MŠ, dosiahli rozpočtový vplyv 250 mil. eur. **Náklady vlády**

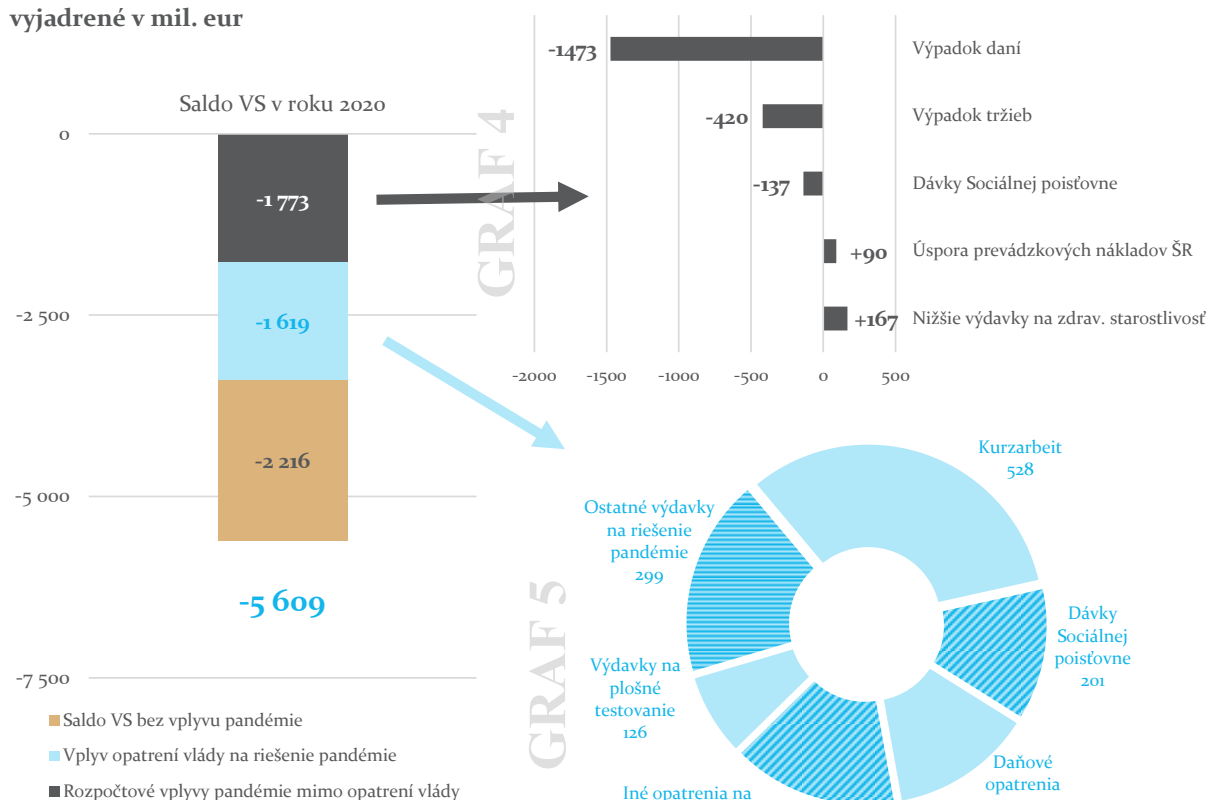
⁸ Podľa odhadu NBS priama protikrízová pomoc ochránila 60 tisíc pracovných miest a tak výrazne prispela k oveľa miernejšiemu poklesu zamestnanosti v porovnaní s finančnou krízou, pozri graf ([Strednodobá predikcia NBS, P4Q-2020](#), Graf A, str. 23).

⁹ Bez prijatia priamych fiškálnych opatrení na zamedzenie negatívnych vplyvov pandémie vo výške takmer 2 % HDP by bol rast reálneho HDP nižší o takmer 1 p.b.. Uvedený odhad vychádza z kompenzačného balíka na mzdy (kurzarbeit, aktívne opatrenia trhu práce), na sociálne transfery domácnostiam, dotácie firmám a odklad daní. Uvedené opatrenia znížili náklady firiem na zamestnancov a zvýšili jednorazovo príjmy niektorým domácnostiam. K lepším výsledkom ekonomického rastu oproti prvotným odhadom v prvej polovici roka 2020 (prepád HDP na úrovni 8 až 10 % HDP) prispeli v značnej miere i koordinované opatrenia monetárnej politiky vo svete a makroprudenčné opatrenia zo strany centrálnych bánk. V silnej miere prispel k menšiemu prepadu HDP oproti pôvodným odhadom i charakter slovenskej ekonomiky, ktorá je založená na exportnej výkonnosti (zahraničnom dopyte), pričom exportná výkonnosť v roku 2020 predčila očakávania.

vyplývali aj z nákupu zdravotníckeho materiálu, najmä pohotovostných zásob, v celkovej výške 138 mil. eur. Výdavky súvisiace s plošným testovaním¹⁰ navýšili deficit o 126 mil. eur. Ostatné opatrenia na riešenie pandémie, vrátane výdavkov na refundáciu nákladov subjektom VS a odmeny pracovníkom v prvej línii, znamenali navýšenie rozpočtu o 161 mil. eur. Výdavky v sektore zdravotníctva mali negatívny vplyv na saldo vo výške 86 mil. eur na čom sa najviac podieľalo zhoršené hospodárenie nemocníc a transfery súkromných zdravotných poisťovní svojim akcionárom.

Vplyvy pandémie na saldo hospodárenia VS v roku 2020

vyjadrené v mil. eur

Rozpočtové vplyvy pandémie mimo opatrení vlády dosiahli úroveň 1,8 mld. eur (1,9 % HDP). Najvýraznejší dopad mal výpadok výnosu daňových a odvodových príjmov vo výške 1,5 mld. eur z dôvodu ekonomického spomalenia a reštriktívnych epidemiologických opatrení. Pokles plnenia vplyvom pandémie bol zaznamenaný najmä pre výnos DPPO o 534 mil. eur a dane z práce o 490 mil. eur. Zníženie výnosu o 420 mil. eur bolo zaznamenané pre vybrané nedaňové príjmy, najmä tržby štátneho rozpočtu, samospráv, a subjektov poskytujúcich služby v doprave (ZSSK, ŽSR, dopravné podniky, NDS). Vzárastlo aj čerpanie dávok Sociálnej poisťovne naviazaných na ekonomický vývoj, najmä výdavkov nemocenského poistenia a dávky v nezamestnanosti.

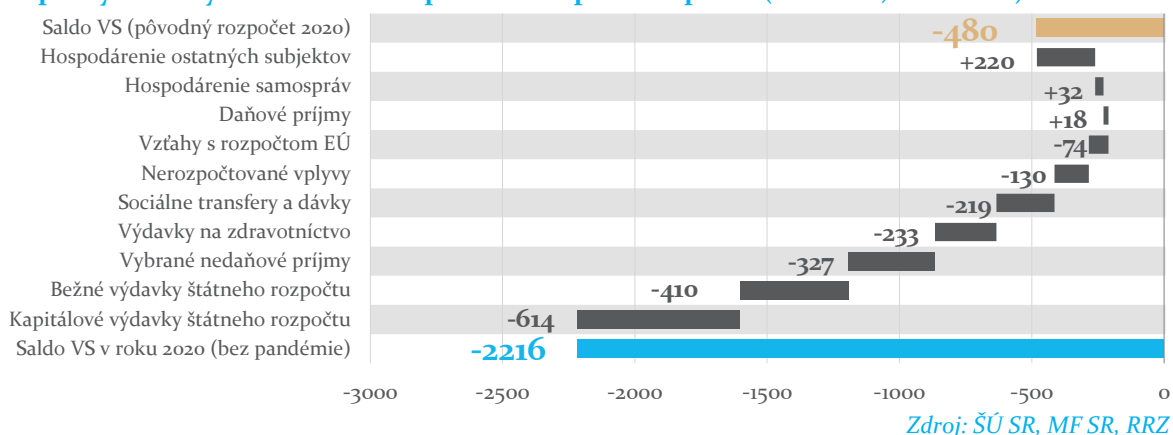
Naopak pokles deficitu rozpočtu v objeme 167 mil. eur súvisel s nižšími nákladmi na zdravotnú starostlivosť, kde nižšie čerpanie výdavkov z dôvodu dočasného neposkytovania zdravotnej starostlivosti v odhadovanej výške 325 mil. eur prevýšili dodatočné náklady na liečbu ochorenia COVID-19 v sume 158 mil. eur. Nižší rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti

¹⁰ Celkové výdavky zahŕňajú náklady na obstaranie antigénových testov, ďalej odmeny pre zdravotníkov, osobné výdavky príslušníkov Ozbrojených síl SR, Policajného zboru a Hasičského a záchranného zboru, a ďalšie osobné a prevádzkové výdavky rezortov obrany a vnútra ako aj samospráv.

nesúvisiacej s ochorení COVID-19 sa pravdepodobne premietne do nárastu odvrátiteľných úmrtí, pričom celkový rozsah bude závisieť od schopnosti dobehnúť nerealizované výkony v roku 2021, prípadne 2022. To si vyžiada v porovnaní so štandardným vývojom navýšenie prostriedkov v zdravotníctve s negatívnym vplyvom na deficit. Úspory v sume 90 mil. eur boli zaznamenané aj v nižších prevádzkových nákladoch štátneho rozpočtu z dôvodu obmedzenej prevádzky vzhľadom na reštriktívne epidemiologické opatrenia (napr. výdavky na cestovanie, režijné náklady, výdavky na upratovacie služby).

Rozpočet už v čase jeho schvaľovania obsahoval významné riziká. V decembri 2019 RRZ identifikovala v schválenom rozpočte negatívne vplyvy na strane výdavkov ako aj nedaňových príjmov s celkovým dopadom na saldo vo výške 1,3 % HDP. Do vypuknutia krízy odchýlka narástla až na 1,9 % HDP. Viaceré riziká vyplývali z toho, že rozpočet v niektorých položkách nezohľadnil správnu metodiku zaznamenania¹¹ alebo vývoj¹² príslušných položiek hospodárenia verejnej správy v poslednom období, ako aj prijatie rozpočtovo nekrytých 13. dôchodkov. **V priebehu roka 2020 sa riziká identifikované RRZ naplňali, pričom v prípade niektorých položiek negatívny vplyv na saldo prevýšil pôvodné očakávania rady.** Išlo najmä o nižšie než rozpočtované nedaňové príjmy, najmä príjem z dividend a emisných kvót, vyšší rast výdavkov štátneho rozpočtu, najmä kapitálových výdavkov, a rast výdavkov v zdravotníctve.

Príspevky k odchýlke salda VS bez pandémie oproti rozpočtu (ESA 2010, v mil. eur)

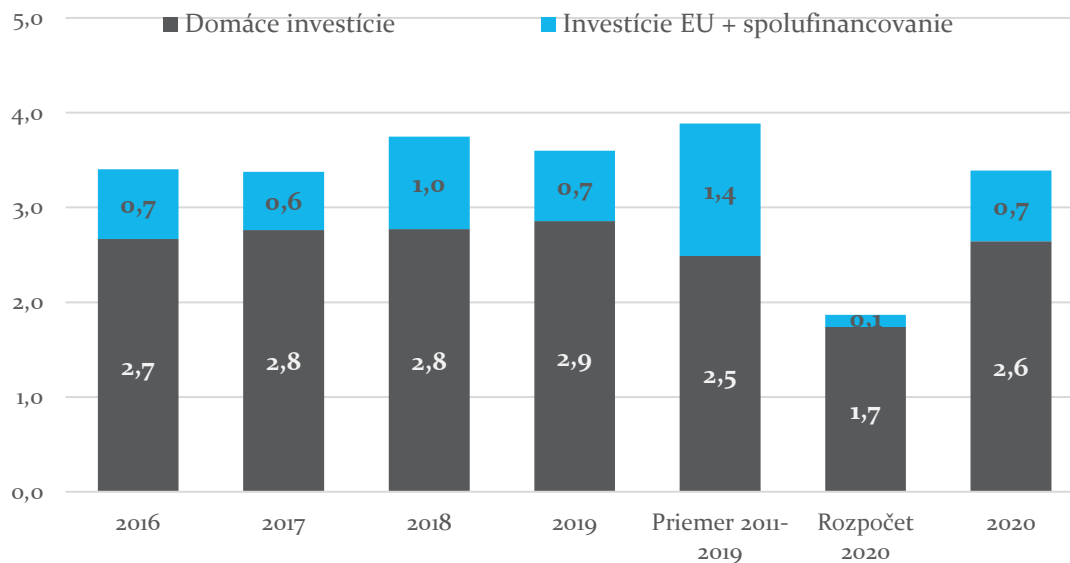

Z pohľadu dlhodobej udržateľnosti je dôležitý dlhodobý rast ekonomiky. Ten sa dá podporiť aj tvorbou nového kapitálu cez efektívne verejné investície. Nakoľko tok eurofondov je daný dlhodobejším plánom čerpania, je zaujímavé sledovať vývoj domácich verejných investícií. **Je pozitívne, že aj v krízovom roku 2020 tieto investície dosiahli úroveň mierne vyššiu ako bol historický priemer od predchádzajúcej krízy.** Čerpanie investícií výrazne nekleslo napriek ich nízkemu rozpočtovaniu, na čo RRZ poukázala už v čase jeho schvaľovania.

¹¹ Nezohľadnenie správnej metodiky zaznamenania v rozpočte spôsobuje napr. opakované riziko výpadku príjmu z predaja emisných kvót a príjmov z dividend od niektorých štátnych podnikov, čo je podrobnejšie vysvetlené v podkapitole 3.2 Vybrané nedaňové príjmy.

¹² Rozpočet obsahoval optimistické predpoklady oproti historickému vývoju napr. v oblasti kapitálových výdavkov obcí alebo príjmov z predaja majetku štátneho rozpočtu.

Vývoj investícií verejnej správy (ESA 2010, v % HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, RRZ, MF SR

Väčšinu rizík rozpočtu RRZ identifikovala aj v predchádzajúcich rokoch a pravidelne sa naplňali. Ide o riziká, ktoré nie sú dôsledkom neistoty vývoja, ale úprav rozpočtu zameraných na zvýšenie priestoru pre jeho výdavky, čo znižuje realističnosť dosiahnutia stanoveného rozpočtového cieľa. Z uvedeného dôvodu **RRZ víta iniciatívu Ministerstva financií rozšíriť mandát Výboru pre daňové prognózy**, ktorý bude nezávisle posudzovať predpoklady rozpočtovania najvýznamnejších nedaňových príjmov a vybraných výdavkov verejnej správy. Takisto **RRZ víta umožnenie členstva v pracovnej skupine Štatistického úradu SR**, o ktoré sa snažilo už od svojho vzniku a vďaka ktorému je možné poskytnúť verejnosti túto správu v deň zverejnenia dát¹³.

¹³ RRZ nemala v rokoch 2015-2019 prístup k detailným informáciám o výsledku hospodárenia subjektov verejnej správy v metodike ESA2010. V roku 2020 došlo k podpisu štvorstrannej dohody medzi ŠÚ SR, MF SR, NBS a RRZ/KRRZ o výmene informácií za účelom skvalitnenia údajov notifikovaných za Slovensko Eurostatu.

1. Vplyv pandémie na hospodárenie rozpočtu

1.1. Rozpočtové vplyvy pandémie mimo opatrení vlády

Negatívny vplyv pandémie na saldo VS mimo opatrení vlády bol vo výške 1 773 mil. eur (1,9 % HDP). Najvýraznejší dopad predstavoval výpadok daňových a odvodových príjmov v objeme 1 473 mil. eur (1,6 % HDP). Zároveň prišlo z dôvodu epidemiologických opatrení a spomalenia ekonomiky k zníženiu výnosu nedaňových príjmov, najmä tržieb, o 420 mil. eur (0,5 % HDP). Na strane výdavkov vzrástlo vplyvom pandémie čerpanie dávok Sociálnej poisťovne o 137 mil. eur (0,2 % HDP). Naopak pozitívny vplyv na deficit vo výške spolu 257 mil. eur (0,3 % HDP) bol identifikovaný v úsporách výdavkov v zdravotníctve a v prevádzkových výdavkoch ŠR.

Dynamika makroekonomických základní vplyvujúcich na výnos daní a odvodov prispela v porovnaní s predpokladmi rozpočtu v dôsledku pandémie k výpadku vo výške 1 186 mil. eur. Všetky relevantné dane (najmä DPH, DPPO a spotrebné dane) zaznamenali nižšie výnosy vyplývajúce z makroekonomického vývoja. Kvôli oslabenému trhu práce prišlo k výraznému výpadku príjmov zo sociálnych a zdravotných odvodov.

Nad rámec makroekonomického vývoja zaznamenali dane a odvody dodatočný výpadok voči predpokladom rozpočtu o 288 mil. eur. Dôvodom bol najmä prepád výnosu dane z príjmov právnických osôb a spotrebných daní, pričom tieto boli čiastočne kompenzované výnosom DPH nad rámec vývoja ich makroekonomických základní v porovnaní s rozpočtom.

Ekonomické následky pandémie vyplývajúce najmä z reštriktívnych epidemiologických opatrení sa podpísali aj na **poklese výnosu nedaňových príjmov o 420 mil. eur (0,5 % HDP)**. Veľkosť výpadku je odhadnutá ako rozdiel skutočného plnenia oproti očakávanému výnosu pri naplnení predpokladov rozpočtu o ekonomickom vývoji. Zároveň je zohľadnená aj odchýlka východísk rozpočtu od skutočného plnenia v roku 2019. V rámci štátneho rozpočtu prišlo k nižšiemu plneniu príjmov z administratívnych poplatkov, najmä tržieb, ako aj odvodu z hazardných hier v celkovej sume 120 mil. eur.

Pokles príjmu z tržieb bol zaznamenaný aj pre iné subjekty verejnej správy. Najvýraznejší výpadok vplyvom pandémie vo výške 144 mil. eur je odhadovaný pre príjmy ZSSK, ŽSR, NDS a dopravných podnikov. Pokles plnenia súvisí najmä s obmedzením dopytu po službách prepravcov z dôvodu epidemiologických opatrení. Príjmy v hospodárení samospráv klesli spolu o 84 mil. eur, najmä z dôvodu obmedzenia služieb poskytovaných v pôsobnosti obcí a VÚC, ako napríklad obmedzené fungovanie školstva. Znížené príjmy boli zaznamenané aj v hospodárení verejných vysokých škôl v sume 35 mil. eur, najmä v oblasti tržieb.

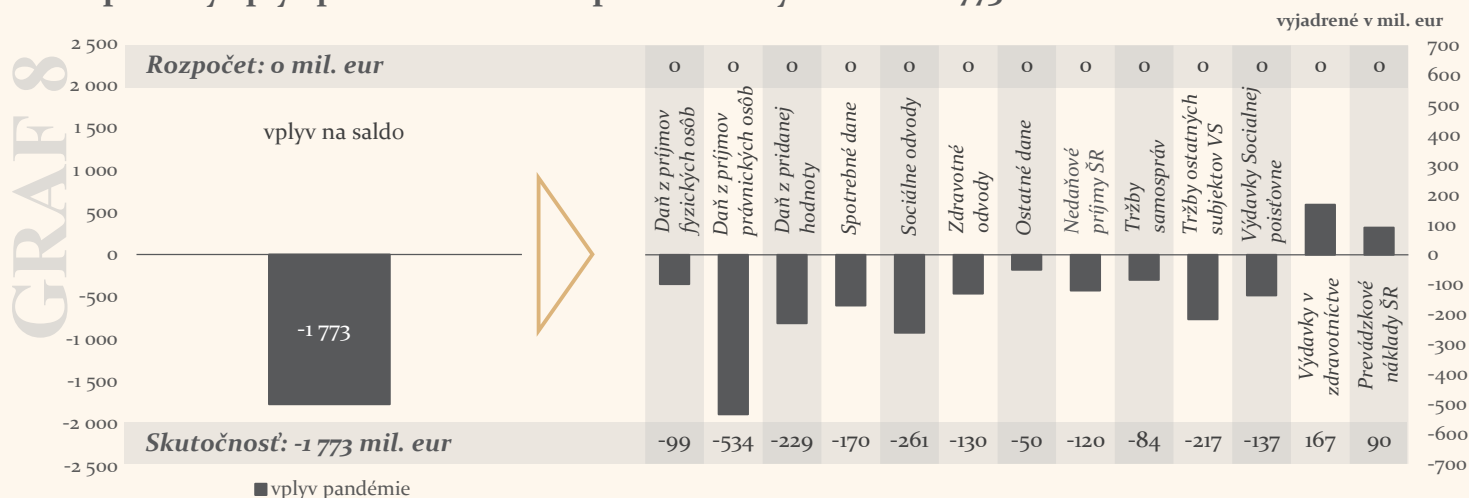
Pandémia negatívne ovplyvnila aj **výdavky Sociálnej poisťovne na nemocenské a dávku v nezamestnanosti**. Čerpanie týchto dávok vzrástlo vplyvom negatívneho ekonomického a epidemiologického vývoja o 137 mil. eur. Nárast výdavkov nemocenského poistenia nad rámec čerpania karanténnej PN súvisí so zhoršenou epidemiologickou situáciou, ktorá sa prejavila vo vyššom počte dočasne práceneschopných pracujúcich. Naopak rast čerpania dávky v nezamestnanosti vyplýva z nárastu počtu nezamestnaných pri negatívnom vývoji pozorovanom na trhu práce. Veľkosť vplyvu bola pre jednotlivé výdavkové položky kvantifikovaná ako rozdiel medzi skutočným čerpaním očistením o opatrenia vlády a očakávaným čerpaním pri naplnení predpokladov rozpočtu o vývoji na trhu práce¹⁴.

¹⁴ Negatívny rozpočtový vplyv pandémie na výdavky Sociálnej poisťovne nemusí zodpovedať nárastu čerpania oproti rozpočtu, ak rozpočtované hodnoty neboli konzistentné s predpokladmi rozpočtu o ekonomickom vývoji.

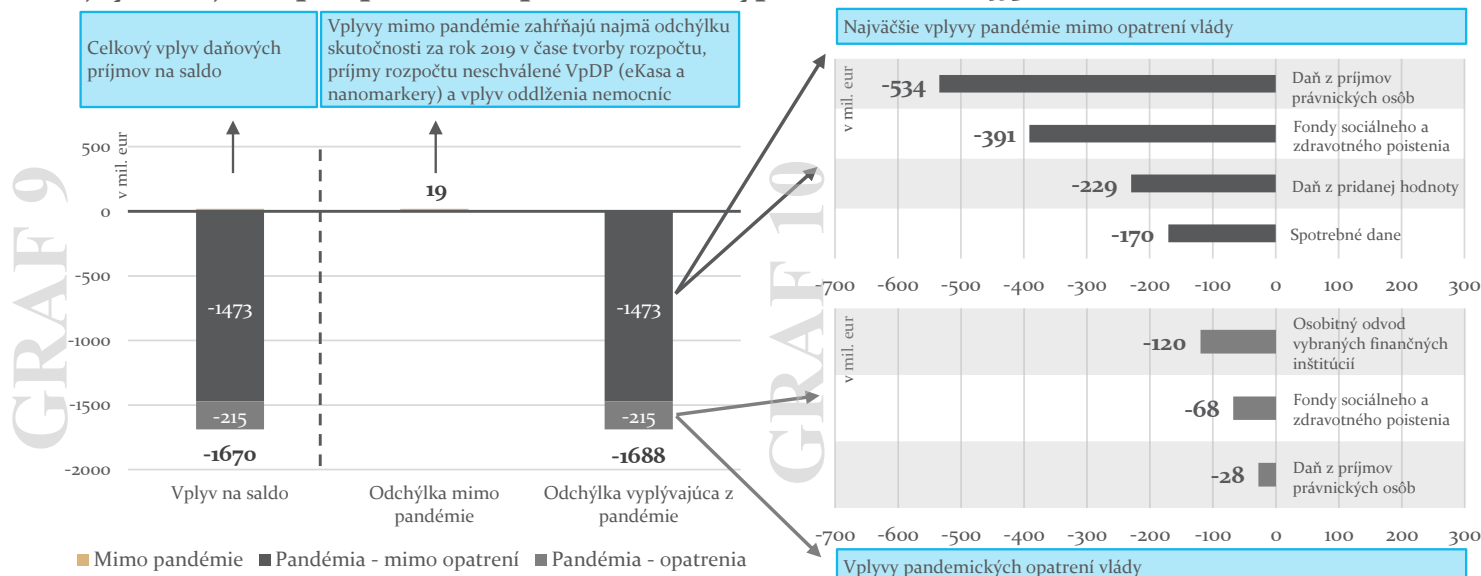
Vplyv pandémie v oblasti výdavkov na zdravotnú starostlivosť prispel k poklesu deficitu VS o sumu 167 mil. eur. Vzhľadom na epidemiologické obmedzenia ako aj z dôvodu reprofilizácie lôžok pre ľudí nakazených koronavírusom prišlo k výraznému zníženiu objemu realizovaných zdravotníckych výkonov, pričom pokles výdavkov zdravotných poisťovní dosiahol 325 mil. eur. Na druhej strane výdavky v zdravotníctve boli navyšované nákladmi na zdravotnú starostlivosť pre pacientov s ochorením COVID-19 ako aj na úhradami indikovaných PCR testov. Tento nárast výdavkov bol pozorovaný najmä v druhej polovici roka, pričom dosiahol úroveň 158 mil. eur.

Posledným rozpočtovým vplyvom vyplývajúcim z pandemickej situácie sú **úspory v prevádzkových nákladoch štátneho rozpočtu vo výške 90 mil. eur**. Tieto úspory vyplývajú z výrazného obmedzenia prevádzky štátnych inštitúcií v obdobiach jarných a jesenných epidemiologických obmedzení (napr. výdavky na cestovanie, režijné náklady, alebo výdavky na upratovacie služby).

Rozpočtový vplyv pandémie mimo opatrení vlády dosiahol 1 773 mil. eur

Najvýraznejší dopad pandémie predstavoval výpadok daní o 1 473 mil. eur

1.2. Opatrenia vlády na riešenie pandémie

Opatrenia vlády na riešenie pandémie navýšili deficit v roku 2020 o 1 619 mil. eur (1,8 % HDP). Najvýraznejší rozpočtový vplyv vo výške 1 194 mil. eur (1,3 % HDP) predstavovali opatrenia na podporu ekonomiky a zlepšenie finančnej situácie domácností, najmä prvá pomoc a dávky Sociálnej poisťovne. Výdavky na nákup zdravotníckeho materiálu boli v objeme 138 mil. eur (0,2 % HDP). Náklady na plošné testovanie dosiahli spolu 126 mil. eur (0,1 % HDP). K rastu deficitu prispeli aj iné výdavky v sume spolu 161 mil. eur (0,2 % HDP), najmä odmeny pracovníkom v prvej línii.

Opatrenia vlády zamerané na podporu firiem navýšili deficit rozpočtu verejnej správy o 956 mil. eur. Hlavným cieľom týchto opatrení bola hlavne podpora udržania zamestnanosti vo firmách pomocou programu prvá pomoc. Významné boli aj daňové opatrenia ako odpustenie a odloženie sociálnych odvodov zamestnávateľa, zrušenie bankového odvodu a zmeny v dani z príjmov právnických osôb. V menšej miere prispeli čerpané dotácie na nájomné a na podporu autodopravcov, cestovného ruchu a kultúry.

Opatrenia na zlepšenie finančnej situácie domácností sa dostali na sumu 238 mil. eur. Negatívne dopady pandémie na finančnú situáciu domácností sa snažila vláda kompenzovať niekoľkými prijatými opatreniami. Išlo hlavne o dočasné legislatívne úpravy v nemocenskom poistení, ktoré zaviedli „pandemické“ ošetrovné a karanténne nemocenské. Ďalšou zmenou bolo predĺženie poberania dávky v nezamestnanosti. Predĺžená bola tiež doba poberania rodičovskej dávky a boli zmenené podmienky pri vyplácaní dávky v hmotnej núdzi.

Výdavky na zdravotnícky materiál dosiahli celkovú úroveň 138 mil. eur. Správa štátnych hmotných rezerv (SŠHR) obstarala pohotovostné zásoby v celkovej hodnote 54 mil. eur¹⁵. V rámci ostatných kapitol štátneho rozpočtu prišlo k čerpaniu výdavkov na zdravotnícky materiál v sume 71 mil. eur. Tieto prostriedky boli použité najmä v rezorte vnútra na nákup pracovných odevov a pomôcok, všeobecného materiálu, ako aj na náhradu nákladov hospodárskej mobilizácie. Dodatočné výdavky vo výške 13 mil. eur boli zaznamenané v rezorte zdravotníctva. Z časti týchto prostriedkov bol navýšený rozpočet Nástroja núdzovej podpory EÚ na zabezpečenie prístupu k vakcínám. Zároveň bol financovaný nákup liekov (remdezivir), prístrojov na vyhodnocovanie ochorenia COVID-19 ako aj pľúcnych ventilátorov.

Náklady na plošné testovanie realizované v októbri a novembri 2020 dosiahli úroveň 126 mil. eur. Výdavkom realizovaným v rámci SŠHR bol nákup 13 mil. kusov antigénových rýchlotestov v hodnote 57 mil. eur. V rámci rezortu obrany prišlo k čerpaniu 39 mil. eur na odmeny pre zdravotníkov a 14 mil. eur na iné výdavky, rezort vnútra vynaložil 15 mil. eur.

Ostatné výdavky rozpočtu na riešenie pandémie dosiahli úroveň 161 mil. eur. V tejto sume sú zarátané odmeny pre pracovníkov v prvej línii¹⁶ v celkovej výške 77 mil. eur. Ďalšie výdavky v objeme 58 mil. eur boli použité na kompenzáciu výdavkov na pandémiu pre iné subjekty VS, vrátane regionálneho školstva, verejných vysokých škôl a samospráv. Poslednou položkou je hospodárska mobilizácia v rezorte zdravotníctva, kde náklady dosiahli 26 mil. eur.

Na riešenie pandémie boli vládou prijaté aj **opatrenia, ktoré neovplyvňujú výšku deficitu v roku 2020.** Išlo najmä o **odklad vybraných daní a odvodov ako aj záručné schémy na úvery poskytované bankami.** Výška bankových záruk dosiahla úroveň 1 038 mil. eur (1,14 % HDP), pričom ich nesplatenie predstavuje riziko pre úroveň deficitu a dlhu v budúcich rokoch.

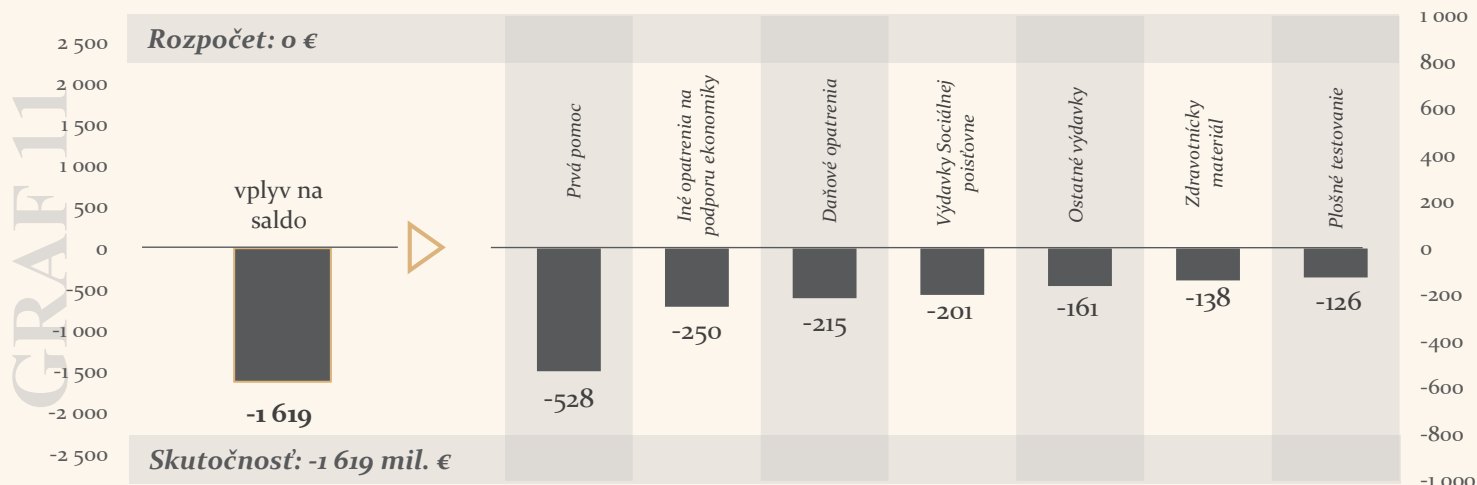
¹⁵ Išlo najmä o nákup chirurgických masiek, jednorazových ochranných oblekov a respirátorov realizovaný v prvej polovici roku 2020.

¹⁶ Tieto odmeny boli vyplácané zdravotníckym pracovníkom, ďalej pracovníkom v oblasti sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany, príslušníkom Policajného zboru (PZ) a Hasičského a záchranného zboru (HaZZ), ako aj príslušníkom Ozbrojených síl SR (OS SR).

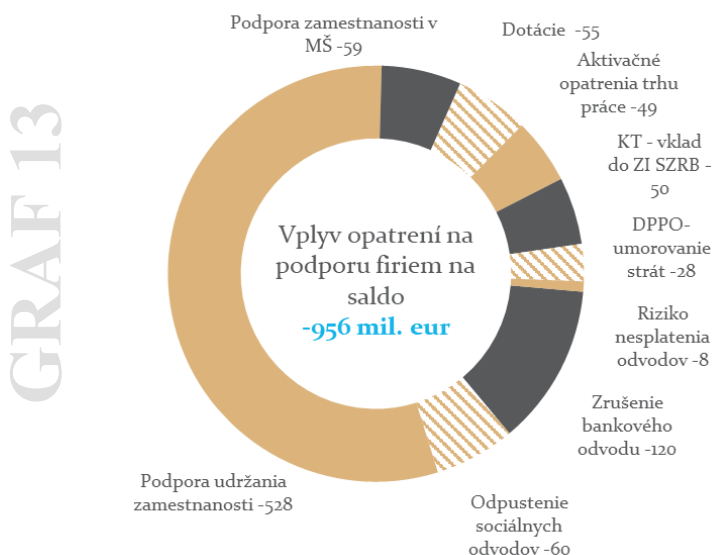
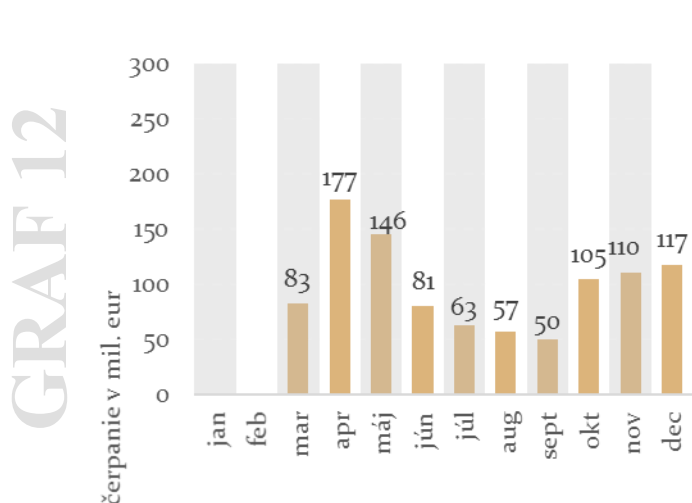
Opatrenia vlády na riešenie pandémie

Rozpočtový vplyv opatrení vlády na riešenie pandémie dosiahol 1 619 mil. eur

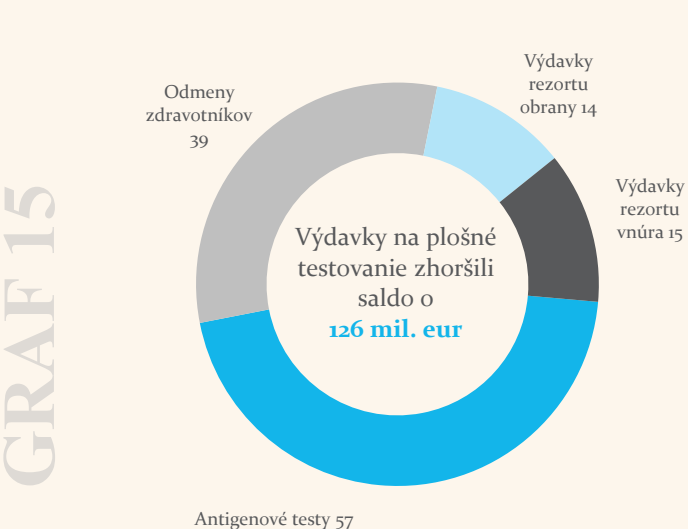
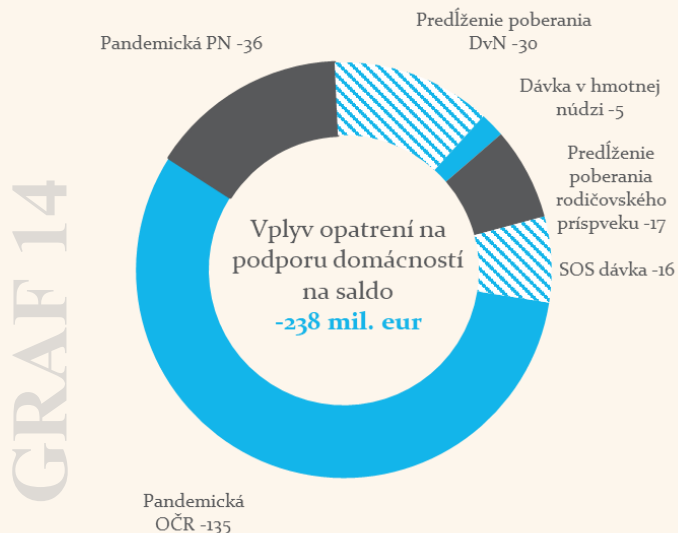
vyjadrené v mil. eur

Čerpanie podpory zamestnanosti „prvá pomoc“ kopírovalo 1. a 2. vlnu pandémie

K zhoršeniu salda prispeli opatrenia na podporu domácností a náklady na plošné testovanie

Poznámka: Odhad vplyvu dávky v hmotnej núdzi, predĺženia poberania rodičovského príspevku a pandemickej OČR zahŕňa zmeny čerpania z dôvodu nenaplnenia predpokladov rozpočtu o ekonomickom vývoji. Výška čerpania pandemickej OČR dosiahla 142 mil. eur.

2. Najvýznamnejšie vplyvy na zmenu salda

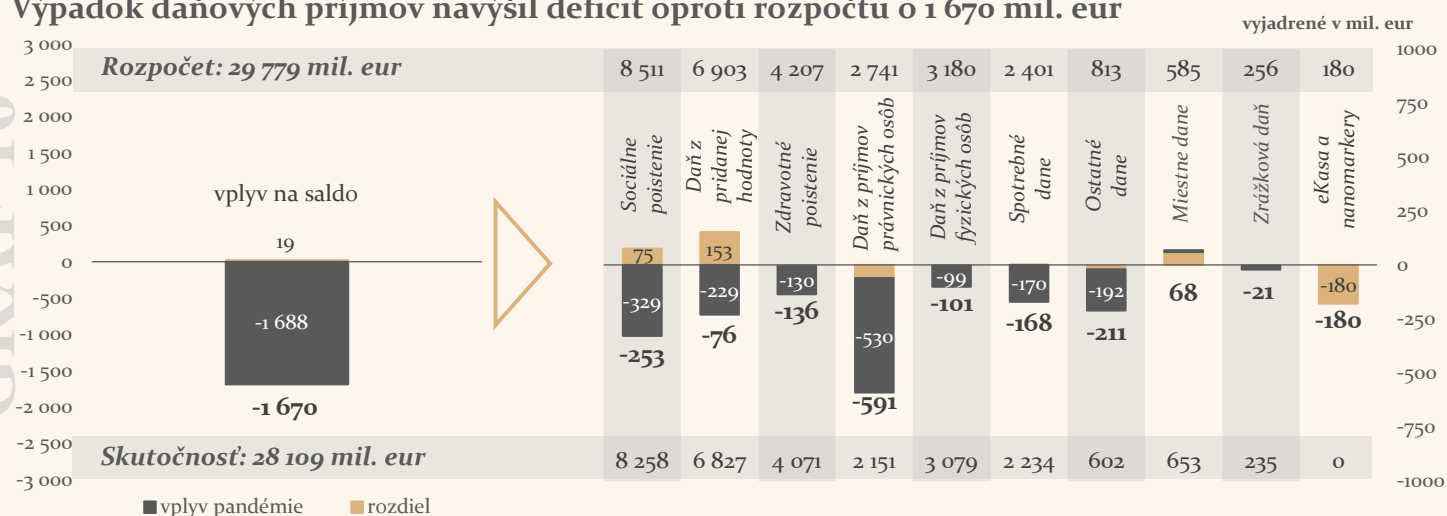
2.1. Daňové príjmy

Vývoj daňových príjmov bol v roku 2020 poznačený pandémiou. Ich vplyv na hospodárenie verejnej správy bol v porovnaní so schváleným rozpočtom negatívny a dosiahol -1670 mil. eur (-1,8 % HDP). Výpadok príjmov navýšilo aj nadhodnotenie daňovej prognózy v schválenom rozpočte, ktorý obsahoval príjmy neschválené Výborom pre daňové prognózy (VpDP) v sume 180 mil. eur.

Rozpočet pre rok 2020 uvažoval s výnosom z eKasy¹⁷ a zo zavedenia nanomarkerov¹⁸ na samostatnej položke¹⁹ vo výške 180 mil. eur. Tento príjem nebol schválený VpDP. Systém eKasy bol spustený v roku 2019 a jeho výnos je započítaný v dani z pridanej hodnoty (DPH). Nanomarkery zavedené neboli, pričom ak by existovali, výnos z nich by bol započítaný v spotrebnej dani z minerálnych olejov.

Z pohľadu štruktúry sa na výpadku príjmov voči rozpočtu podieľali takmer všetky dane. Výnimkou boli miestne dane, najmä z nehnuteľností, keďže mnohé samosprávy navýšili sadzby miestnych daní na konci roka 2019 v reakcii na výpadky z dôvodu vyššej NČZD. Najväčšie výpadky nastali pri dani z príjmov právnických osôb a v poistnom do fondov sociálneho²⁰ a zdravotného poistenia. V dôsledku legislatívnych zmien nastali výpadky aj v kategórii ostatných daní²¹, pričom tu bol rozpočtovaný aj výnos z eKasy a nanomarkerov bez akéhokoľvek reálneho plnenia.

Výpadok daňových príjmov navýšil deficit oproti rozpočtu o 1 670 mil. eur

¹⁷ Systém online napojenia fiškálnych pokladníc na portál finančnej správy.

¹⁸ Nanomarkery sú osobitné identifikačné látky na označovanie pohonných látok.

¹⁹ Predmetná daň rovnako neexistovala ani v roku 2019, kedy rozpočet predpokladal jej výnos na úrovni 90 mil. eur. Položka nebola schválená VpDP a skutočný výnos bol v roku 2019 z dôvodu neexistencie dane nulový.

²⁰ K výpadku celkového výnosu prišlo napriek tomu, že v roku 2020 prišlo k jednorazovému navýšeniu príjmov SP o 109 mil. eur z dôvodu oddĺženia nemocníc.

²¹ Zrušenie osobitného odvodu vybraných finančných inštitúcií (tzv. bankový odvod) a úpravy sadzieb dane z motorových vozidiel.

2.2. Vybrané nedaňové príjmy

Najvýznamnejšie nedaňové príjmy²² prispeli k zhoršeniu salda rozpočtu sumou 448 mil. eur (0,49 % HDP). Výpadok zaznamenali príjmy z dividend, predaja emisných kvót, odvodu z hazardných hier, ale aj príjmy z poplatku za udržiavanie núdzových zásob ropy a iné kapitálové príjmy štátneho rozpočtu. Mierne prekročenie rozpočtovanej sumy dosiahla len skupina ostatné nedaňové príjmy (napríklad vrátené neoprávnene zadržané prostriedky) štátneho rozpočtu.

Príjmy štátneho rozpočtu a spoločnosti MH Manažment z **dividend a odvodov zo zisku** boli nižšie o 181,1 mil. eur²³. Výpadok príjmov od spoločnosti SPP bol vo výške 132,2 mil. eur, Stredoslovenská energetika v objeme 15,3 mil. eur a VSE Holding 12,3 mil. eur. Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a.s. nevyplatila v roku 2020 žiadne dividendy, čím sa príjmy oproti rozpočtu znížili o 14,7 mil. eur.

Výpadok príjmov z **predaja kapitálového majetku** v sume 38,4 mil. eur bol tvorený najmä nerealizovaním predaja majetku ministerstva vnútra (výpadok 29,2 mil. eur). V menšej miere k výpadku prispelo aj nerealizovanie predaja majetku ministerstva hospodárstva, ministerstva financií a ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny.

Negatívny vplyv vo výške 48,6 mil. eur mali **administratívne poplatky**. Výpadok týchto príjmov, najmä tržieb, bol spôsobený dopadom epidemiologických opatrení, ktoré obmedzovali hospodársku činnosť a mobilitu obyvateľov počas roka 2020. **Ostatné nedaňové príjmy** (napríklad vrátené neoprávnene zadržané prostriedky) štátneho rozpočtu boli vyššie o 60,8 mil. eur. Negatívny vplyv vo výške 47 mil. eur bol zaznamenaný v **príjmoch štátneho rozpočtu z odvodu z hazardných hier**.

Výnos z **predaja emisných kvót** na rok 2020 sa rozpočtoval vo výške 292,4 mil. eur. Výpadok dosiahol 151 mil. eur a bol v prvom rade spôsobený metodikou zaznamenávania výnosov z aukcií²⁴, ktorú rozpočet nezohľadňoval²⁵. Tento faktor prispel k poklesu sumou 100,8 mil. eur. Odlišné predpoklady ohľadom vývoja cien povoleniek mali taktiež negatívny vplyv na príjmy a to v objeme 54,9 mil. eur. Rozpočet uvažoval s priemernou cenou 30 €/tCO₂, skutočná cena dosiahla priemernú úroveň 24,37 €/tCO₂. Výpadok oproti rozpočtu bol mierne kompenzovaný nárastom predaného množstva kvót s pozitívnym vplyvom 5,3 mil. eur.

Nenaplnili sa rozpočtované **príjmy Agentúry pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov (EOSA) z poplatku za udržiavanie núdzových zásob ropy a ropných výrobkov** o 42,5 mil. eur. Výpadok bol spôsobený rozdielnym vývojom výšky poplatku v porovnaní s predpokladmi rozpočtu. Počas celého roku 2020 zostal poplatok na úrovni predchádzajúceho roka, t.j. 29,65 eur / 1000 l (alebo kg).

²² Ide o nedaňové príjmy štátneho rozpočtu a významné príjmy niektorých ostatných subjektov verejnej správy. Nezahŕňa napr. nedaňové príjmy samospráv, ktorých vývoj je popisovaný v osobitnej kapitole.

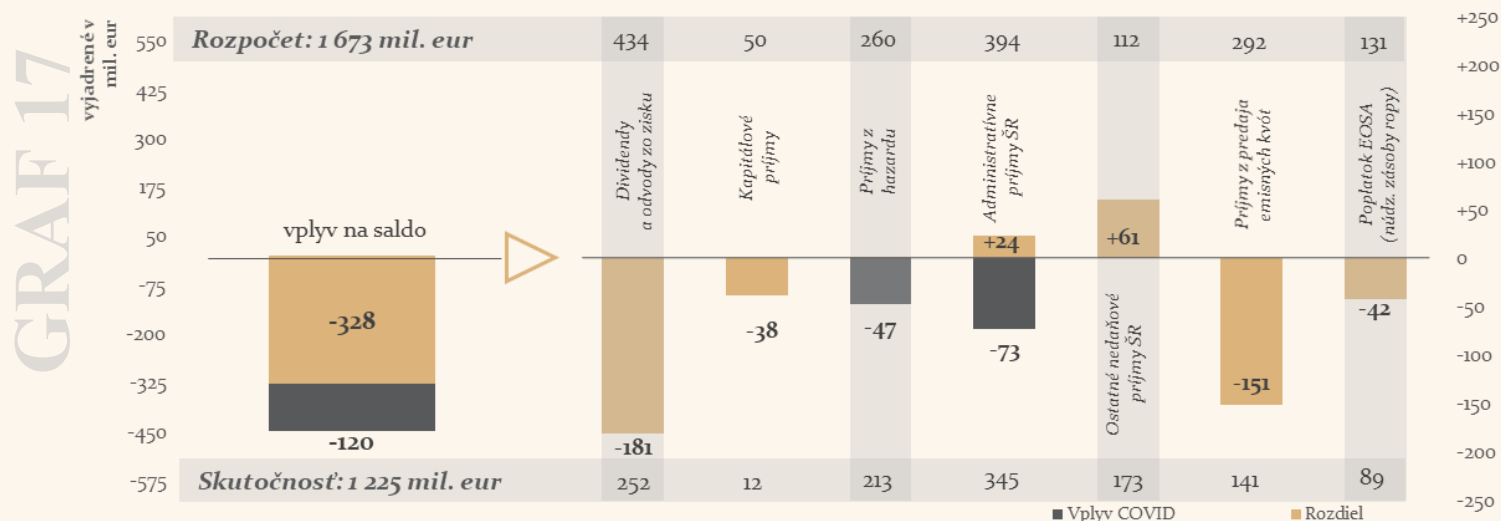
²³ Po zohľadnení vplyvu vyplatených dividend od subjektov verejnej správy (Eximbanka, Slovenská konsolidačná, a.s.), ktoré majú neutrálny vplyv na saldo verejnej správy.

²⁴ Postup výpočtu príjmov je založený na základe skutočne spotrebovaných emisných kvót firmami na Slovensku. Ich cena zohľadňuje to, že časť emisných povoleniek sa prideľuje firmám bezodplatne a časť získavajú vo forme aukcií. Pri ocenení emisných kvót sa berie do úvahy vývoj od začiatku obchodovacieho obdobia (2013-2020, pričom prvá alokácia a prvé aukcie prebehli v roku 2012).

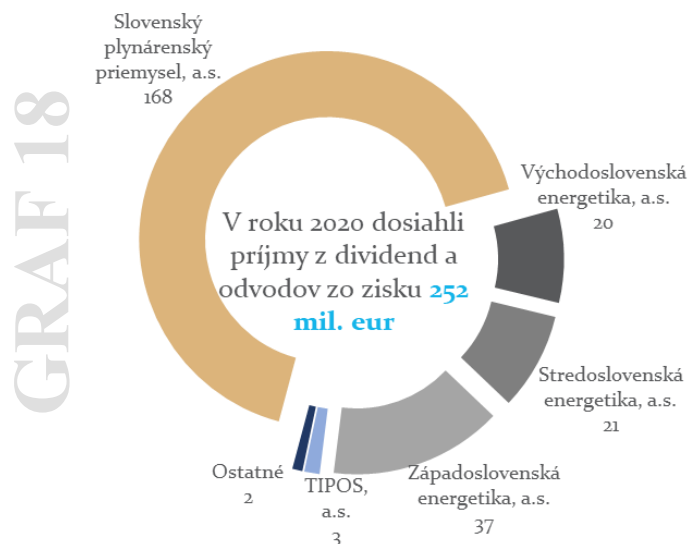
²⁵ Napriek tomu, že metodiku zaznamenávania príjmov z predaja emisných kvót prvýkrát použil Štatistický úrad SR v októbri 2015, rozpočet na rok 2019 ju nezohľadnil.

Vývoj nedaňových príjmov

Nedaňové príjmy zhoršili saldo verejnej správy o 448 mil. eur

Dividendy aj v roku 2020 patrili k významným zdrojom rozpočtu VS

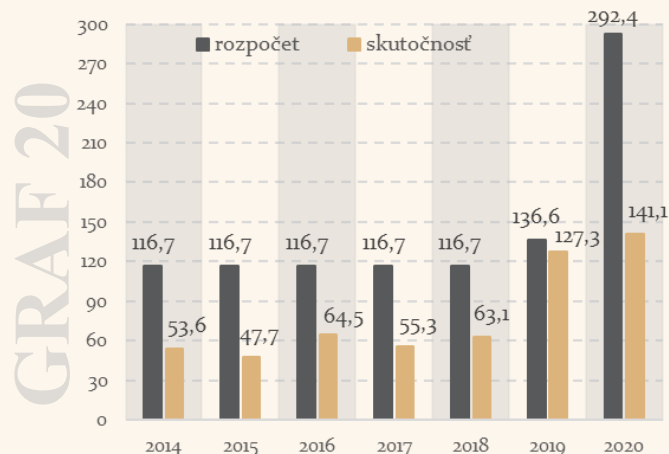

Historický vývoj tržnej ceny emisných povoleniek:

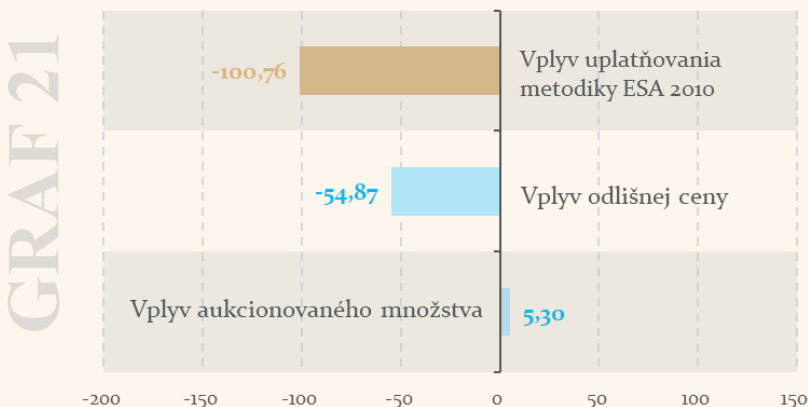

Výpadok z príjmov z predaja emisných kvót predstavoval 151 mil. eur

Porovnanie rozpočtovaných a skutočných príjmov z emisných kvót

Za výpadkom z predaja EUAA stoja nasledovné faktory:

2.3. Sociálne transfery a dávky

Sociálne dávky a transfery zhoršili saldo verejnej správy o 733 mil. eur (0,80 % HDP). Vyššie výdavky v porovnaní so schváleným rozpočtom spolu o 524 mil. eur (0,57 % HDP) boli vynaložené na transfery vyplácané Sociálnou poisťovňou. Rozdiel medzi skutočnosťou a schváleným rozpočtom bol pri dávkach vyplácaných ministerstvom práce nižší, spolu 209 mil. eur (0,23 % HDP).

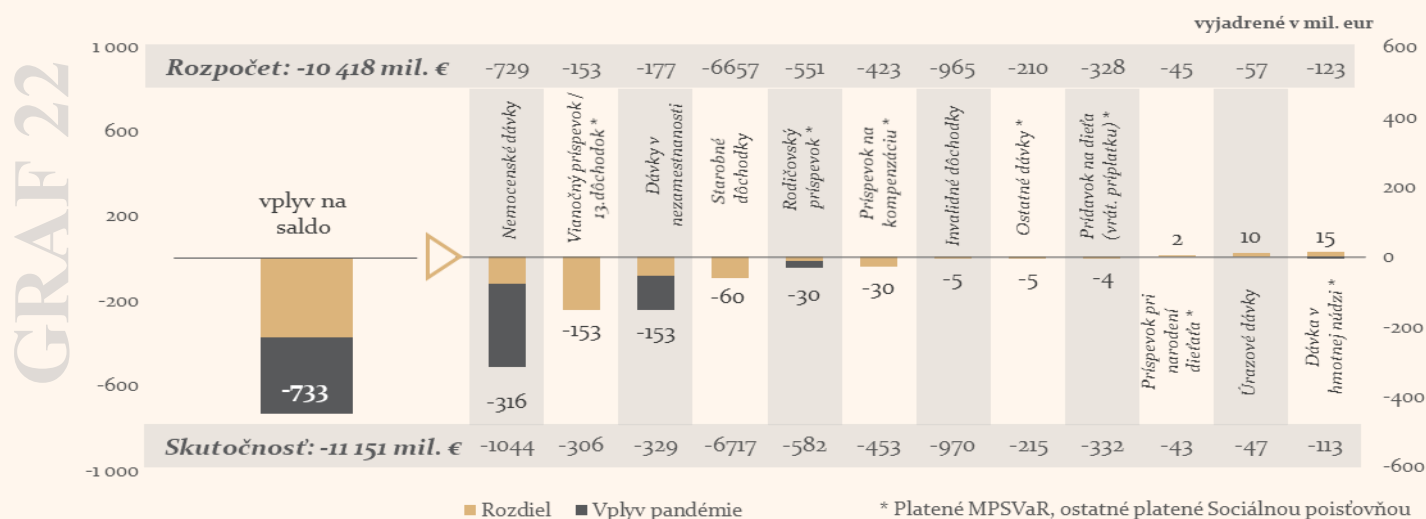
Významný vplyv na zvýšenie výdavkov na sociálne transfery a dávky mali dopady pandémie COVID-19. Odhadujeme, že z dôvodu pandémie boli výdavky vyššie o 355 mil. eur (0,39 % HDP).

- Najvýznamnejší vplyv mala pandémie na výdavky nemocenského poistenia. Zavedenie dávok "pandemické" ošetrovné a karanténne nemocenské spolu s nárastom poberateľov dávky nemocenské viedlo k zvýšeniu výdavkov o 240 mil. eur.
- Predĺženie podporného obdobia dávky v nezamestnanosti spolu s nárastom počtu nezamestnaných prispeli k nárastu výdavkov na dávku v nezamestnanosti o 98 mil. eur.
- Dočasnou zmenou legislatívy bolo umožnené poberať rodičovský príspevok dlhšie, čo navýšilo výdavky na rodičovský príspevok o 17 mil. eur.

Sociálne dávky a transfery by zhoršili saldo verejnej správy aj bez pandémie o 379 mil. eur (0,42 % HDP).

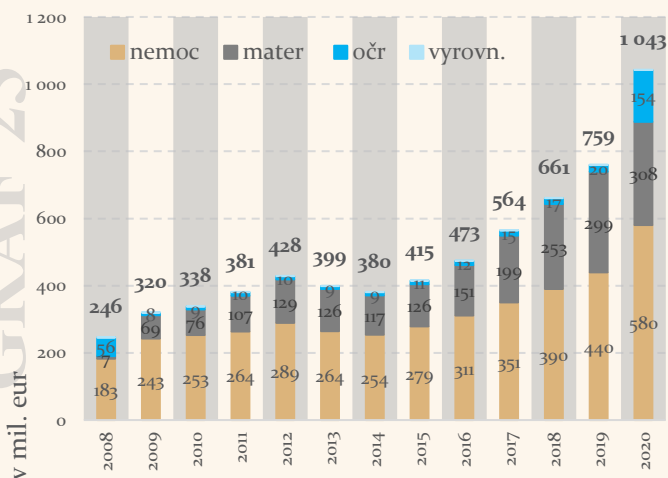
- Na začiatku roka 2020 bol zavedený **13. dôchodok ako štedrejšia náhrada vianočného príspevku**, pričom negatívny vplyv na saldo rozpočtu bol odhadovaný na 432 mil. eur. Následne boli prijaté legislatívne úpravy, ktoré znížili náklady na tento sociálny transfer, pričom deficit vzrástol oproti rozpočtu o 153 mil. eur.
- Na základe makroekonomickej prognózy známej v čase schvaľovania rozpočtu odhadujeme, že výdavky nemocenského poistenia boli aj bez pandémie prekročené o 76 mil. eur.
- Podobne boli podhodnotené aj rozpočtované výdavky na dávky v nezamestnanosti. Pri tejto dávke bolo skutočné čerpanie aj bez vplyvu pandémie vyššie ako predpokladal rozpočet o 55 mil. eur. Podhodnotený bol počet aj priemerná výška dávok.
- Výdavky na dôchodkové dávky zo základného fondu starobného poistenia boli v porovnaní so schváleným rozpočtom vyššie o 60 mil. eur. Jedným z dôvodov bola podhodnotená očakávaná skutočnosť v roku 2019 (rozdiel približne 12 mil. eur).

Vyššie transfery a dávky prispeli k zvýšeniu deficitu o 733 mil. eur

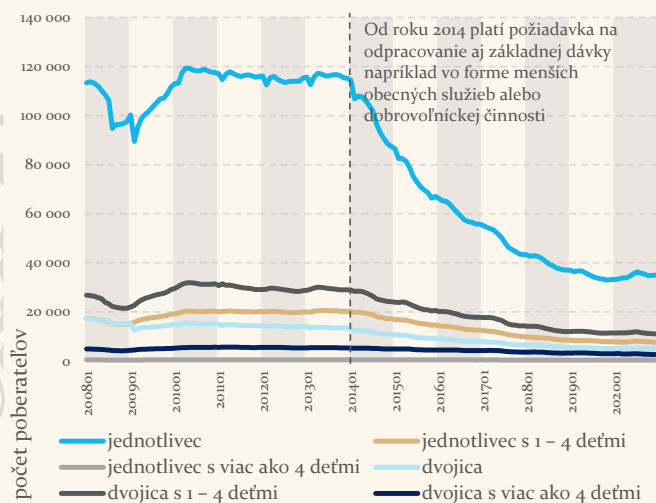
Sociálne dávky a transfery

Výdavky na dávky nemocenského poistenia

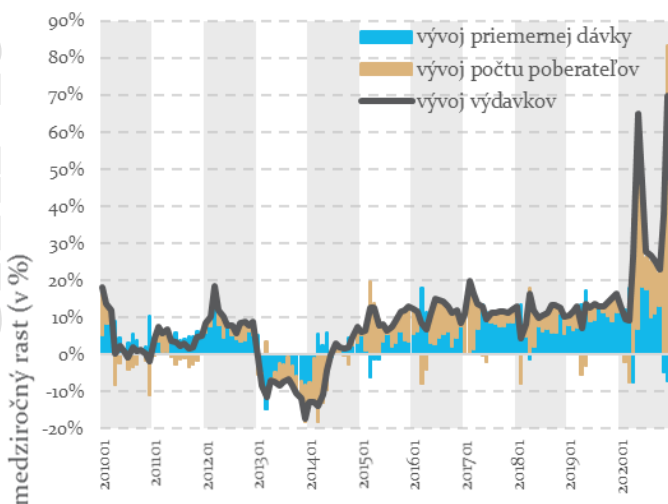
Zdroj: individuálne údaje SP

Počet poberateľov dávky v hmotnej núdzi

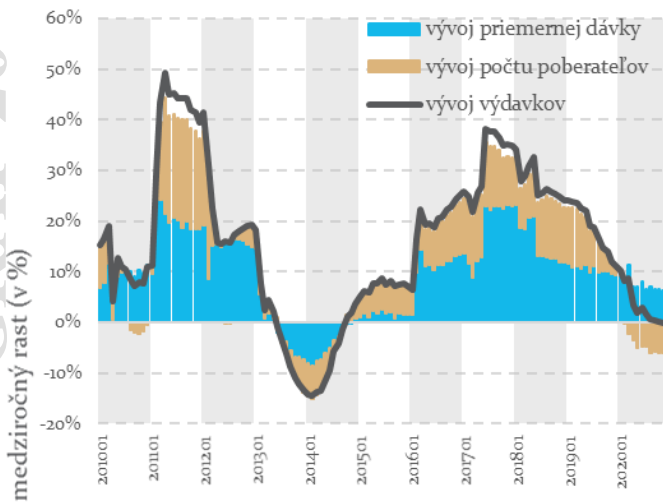
Zdroj: UPSVAR

Hlavné faktory rastu dávky nemocenské

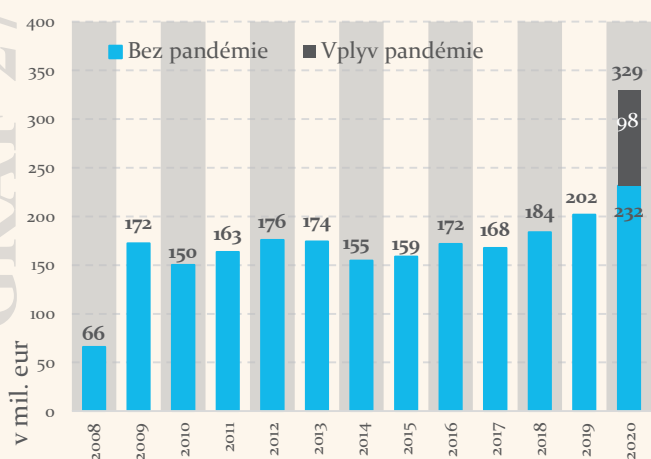
Zdroj: individuálne údaje SP

Hlavné faktory rastu dávky materské

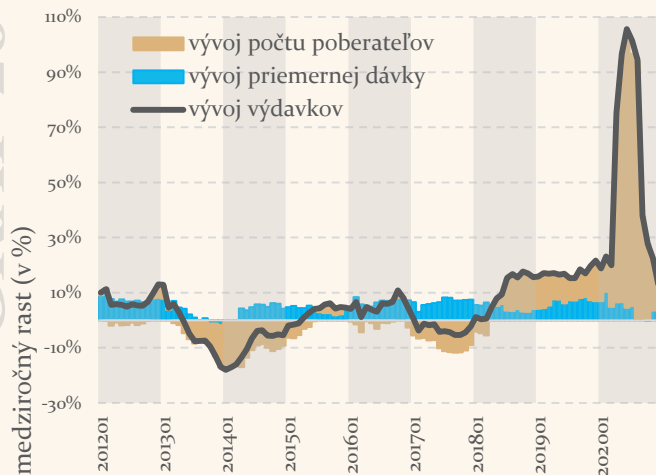
Zdroj: individuálne údaje SP

Výdavky na dávku v nezamestnanosti

Zdroj: Štátna pokladnica

Hlavné faktory rastu dávky v nezamestnanosti

Zdroj: individuálne údaje SP

2.4. Vzťahy s EÚ rozpočtom a spolufinancovanie

Vplyv transakcií s rozpočtom EÚ na výdavky rozpočtu bol negatívny v celkovej sume 142 mil. eur (0,16 % HDP). Pozitívne prispela najmä úspora na rezerve na prostriedky EÚ a nižší odvod do rozpočtu EÚ, naopak negatívne prispeli výdavky na spolufinancovanie a korekcie k čerpaniu fondov EÚ.

Čerpanie prostriedkov z rozpočtu EÚ bolo v roku 2020 mierne vyššie ako v roku 2019. Úroveň realizovaných výdavkov vzrástla medziročne o 235 mil. eur, čím sa rozpočtovaný objem prekročil o 39 % (2,3 mld. eur oproti 1,7 mld. eur). Čerpanie prostriedkov výrazne nad úrovňou rozpočtu sa premietlo aj do **vyšších výdavkov na spolufinancovanie** s negatívnym vplyvom na saldo verejnej správy vo výške 114 mil. eur. K nárastu výdavkov nad rozpočtovanú úroveň prispelo aj čerpanie EÚ fondov na financovanie schém udržiavania pracovných miest, tzv. kurzarbeit, vo výške 242 mil. eur, pričom spolufinancovanie týchto výdavkov dosiahlo objem 64 mil. eur. Rozpočtované súvisiace výdavky²⁶, čo sú prostriedky vecne súvisiace s projektami financovanými z fondov EÚ, ktoré nemôžu byť ich súčasťou, prekročili rozpočtovanú úroveň o takmer 5 mil. eur.

V roku 2020 bola, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, dosiahnutá **úspora na odvode do rozpočtu EÚ**, pričom jej výška predstavuje 36 mil. eur. Táto úspora je spôsobená nadhodnotením očakávaných výdavkov pri príprave rozpočtu vzhľadom na neistotu vyplývajúcu z možných úprav rozpočtu EÚ schvaľovaných v priebehu roka. **Na rozdiel od predchádzajúcich rokov neprišlo k použitiu usparených prostriedkov ako zdroja krytia pre financovanie iných výdavkov ŠR.** Presun časti rozpočtovaného objemu použitý na financovanie výdavkov na riešenie pandémie bol iba dočasný, po novelizácii štátneho rozpočtu prišlo k opätovnému navýšeniu na pôvodnú úroveň.

Výrazný negatívny vplyv na saldo v celkovej výške 139 mil. eur mali korekcie k fondom EÚ, ktoré súvisia s nezrovnalosťami v čerpaní prostriedkov z fondov EÚ spôsobených subjektmi verejnej správy (z dôvodu porušenia pravidiel čerpania). Objem korekcií v roku 2020 dosiahol 341 mil. eur v podobe jednorazového vrátenia (hotovostnej úhrady) už preplatených projektov a 181 mil. eur cez zníženie pohľadávky voči fondom EÚ (časť projektov predfinancovaných zo štátneho rozpočtu EÚ nepreplatí). Tieto negatíva boli kompenzované pozitívnym vplyvom úpravy o nezrovnalosti uhradené v roku 2020 a zaznamenané počas predchádzajúcich rokov, ktorá navýšila pohľadávku voči rozpočtu EÚ o 383 mil. eur²⁷.

Schválený rozpočet verejnej správy obsahoval na rok 2020 v rámci kapitoly Všeobecná pokladničná správa **Rezervu na prostriedky EÚ a odvody EÚ v celkovej výške 79,7 mil. eur.** Najväčšia časť rezervy vo výške 73,7 mil. eur bola určená na rýchlejšiu realizáciu a väčší počet projektov²⁸. V priebehu roka bola suma 6 mil. eur použitá na **krytie výdavkov súvisiacich s vysporiadaním nezrovnalostí pri čerpaní EÚ fondov.**

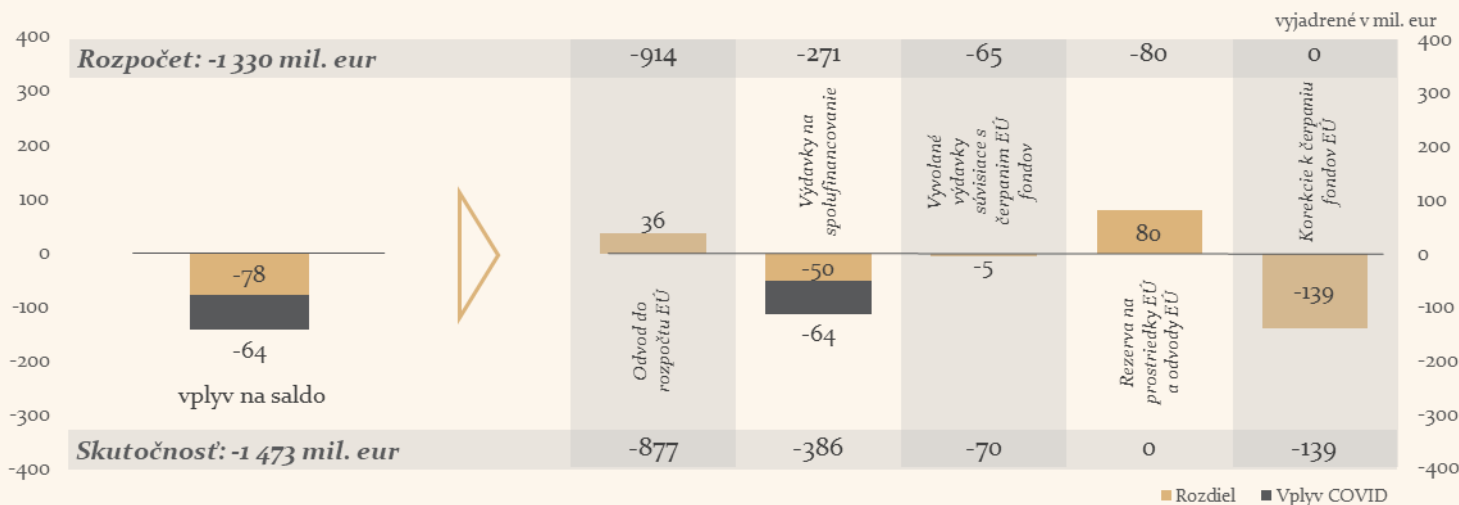
²⁶ Ide o kapitálové výdavky najmä v oblasti cestnej a železničnej dopravy, ktoré nie sú oprávnenými výdavkami projektu, ale sú nevyhnutné na jeho úplné zrealizovanie (vyvolané investície).

²⁷ Podľa MF SR ide o položku, ktorá očisťuje vplyv príjmov platobných jednotiek za prostriedky EÚ z uhradených korekcií nahlásených v roku rozhodnutia.

²⁸ Zvyšné prostriedky v objeme 6 mil. eur boli zamerané na ďalšie výdavky súvisiace s financovaním spoločných programov a na zefektívnenie systému finančného riadenia EÚ fondov a iných finančných nástrojov.

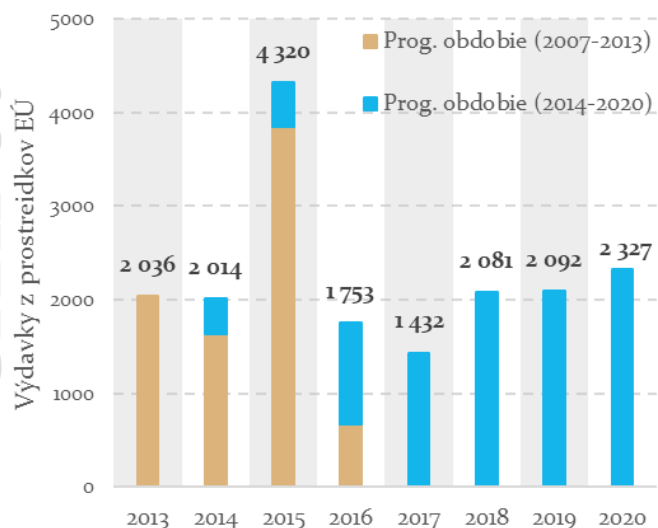
Vzťahy s rozpočtom EÚ

Vplyv transakcií s rozpočtom EÚ na saldo bol negatívny vo výške 142 mil. eur

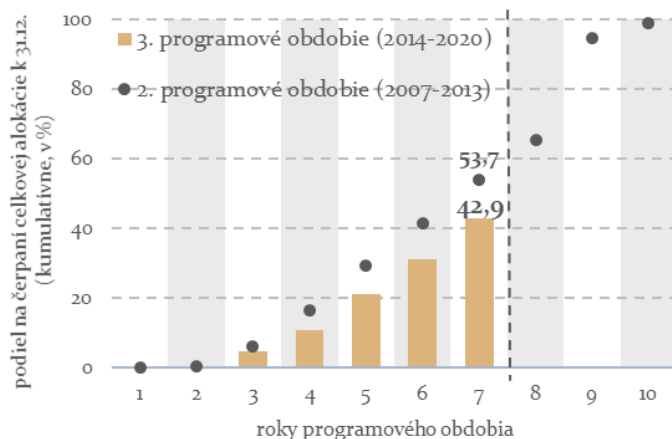

Výdavky z prostriedkov EÚ prekročili 2 mld. eur

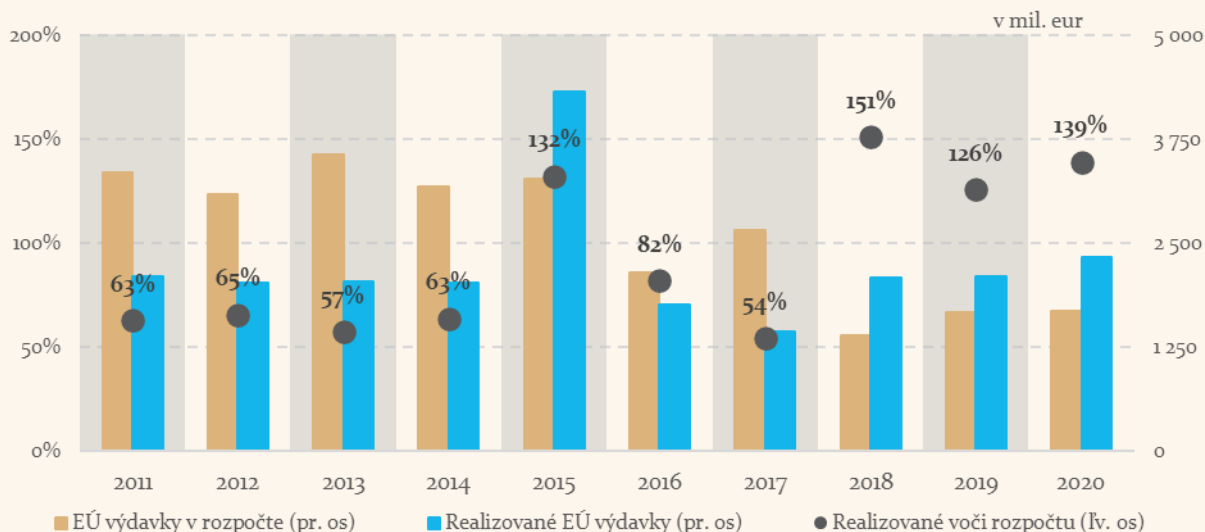
v mil. eur

Čerpanie v 3. programovom období zatiaľ zaostáva za predchádzajúcim obdobím

Čerpanie EÚ fondov v roku 2020 dosiahlo 139 % z rozpočtovanej sumy

Pozn.: Čerpanie nad úroveň rozpočtu bolo spôsobené aj využitím prostriedkov rozpočtovaných a nepoužitých v predchádzajúcich rokoch, ktoré boli prenesené do roku 2020.

2.5. Ostatné výdavky štátneho rozpočtu

Ostatné výdavky štátneho rozpočtu²⁹ zhoršili saldo verejnej správy o 1836 mil. eur (2,02 % HDP). K nárastu prispelo najmä čerpanie výdavkov na riešenie pandémie s rozpočtovým vplyvom 964 mil. eur (1,07 % HDP), pričom takmer polovicu objemu tvorili náklady na financovanie schém podpory na udržanie pracovných miest. Výdavky ŠR nesúvisiace s pandemiou vzrástli oproti rozpočtu o 872 mil. eur (0,94 % HDP) najmä z dôvodu navyšovania kapitálových výdavkov.

Najväčší negatívny príspevok k saldu tvorilo čerpanie kapitálových výdavkov v objeme spolu 725 mil. eur³⁰. Tento nárast vyplýval najmä z použitia prostriedkov prenesených z predchádzajúcich rokov v sume 428 mil. eur. Zároveň prišlo aj k navýšeniu prostriedkov rozpočtovaných na rok 2020 v rámci schválenej novely štátneho rozpočtu, čo umožnilo ďalší nárast výdavkov. Z celkového čerpania kapitálových výdavkov predstavovali náklady na riešenie pandémie sumu 115 mil. eur, pričom išlo najmä o obstaranie antigénových rýchlostestov a pohotovostných zásob Správy štátnych hmotných rezerv.

Nárast bežných transferov v rámci verejnej správy nad rozpočtovanú úroveň bol vo výške 645 mil. eur. Negatívny vplyv vyplýva najmä z podhodnotenia úrovne transferov určených subjektom VS v rozpočte, pričom RRZ už v čase schválenia rozpočtu identifikovala riziká vo výške 193 mil. eur. Zároveň prišlo k financovaniu výdavkov na riešenie pandémie vo výške 221 mil. eur. Išlo najmä o refundáciu dodatočných prevádzkových nákladov (najmä pre samosprávy vrátane regionálneho školstva a verejné vysoké školy) ako aj financovanie plošného testovania a odmien pracovníkom v prvej línii.

Negatívny vplyv na saldo rozpočtu bol zaznamenaný aj v dotáciách na podporu obnoviteľných zdrojov energie (tzv. zelená energia) v objeme 86 mil. eur a v úrokových nákladoch vo výške 63 mil. eur. Naopak mierny pozitívny vplyv vo výške 13 mil. eur súvisel s výdavkami na poistné platené štátom vzhľadom na nižšiu odvedenú sumu do II. piliera oproti predpokladom rozpočtu.

Ostatné bežné transfery vzrástli oproti rozpočtu o 585 mil. eur najmä vplyvom čerpania opatrení na podporu ekonomiky v rámci riešenia pandémie, ktoré na týchto položkách dosiahli úroveň 620 mil. eur. Najvyššia úroveň nákladov bola vynaložená na schémy podpory zamestnanosti (tzv. kurzarbeit) v sume 464 mil. eur, ďalej prišlo k realizácii aktívnych politík na trhu práce v objeme 49 mil. eur a k čerpaniu dotácií na nájom vo výške 39 mil. eur. V čerpaní ostatných transferov mimo pandémie prišlo k úspore oproti rozpočtu vo výške 35 mil. eur.

Negatívny vplyv výdavkov na tovary a služby dosiahol 180 mil. eur, pričom bol takmer v plnej výške tvorený čerpaním mimo opatrení na riešenie pandémie. K nárastu prispelo obstaranie materiálu v rámci rezortu obrany, zároveň boli realizované hotovostné úhrady, ktoré viedli k zníženiu stavu záväzkov v oblasti medzispotreby. Celkový vplyv na saldo rozpočtu z titulu zmeny stavu záväzkov a pohľadávok (s výnimkou vplyvu obstarania vojenskej techniky) bol pozitívny vo výške 251 mil. eur. Na riešenie pandémie boli čerpané výdavky na tovary a služby v celkovej výške 81 mil. eur, zároveň však prišlo k úsporám prevádzkových nákladov z dôvodu epidemiologických obmedzení v sume 90 mil. eur. Celkový vplyv pandémie v tejto oblasti na saldo rozpočtu je tak pozitívny v sume 13 mil. eur.

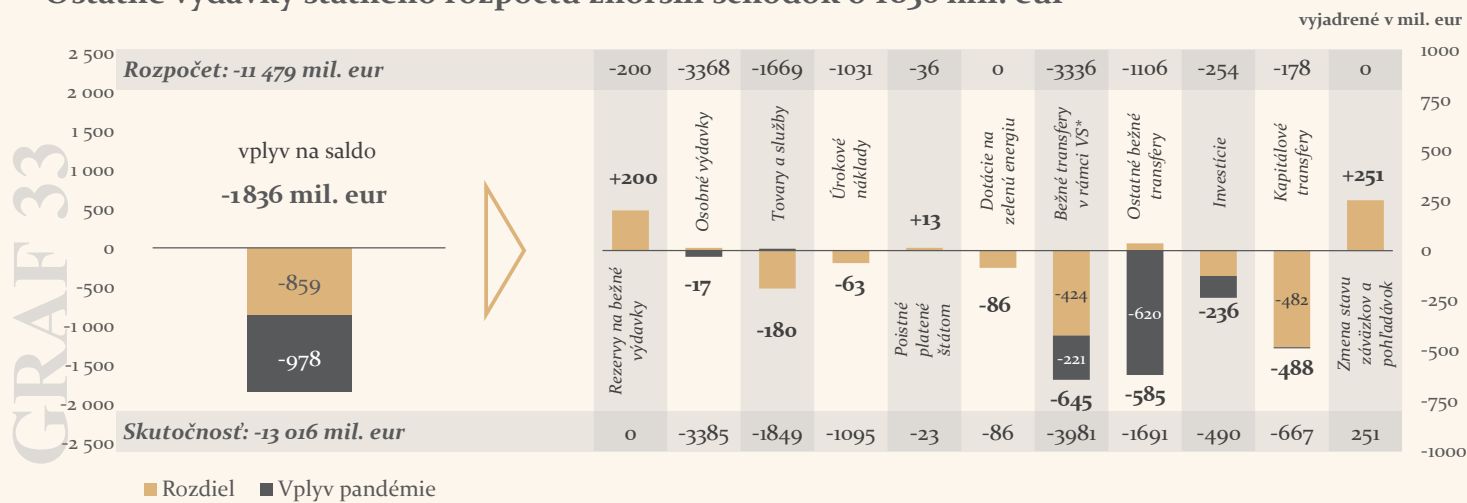
Osobné výdavky ŠR vzrástli oproti rozpočtu o 17 mil. eur, k čomu prispeli pandemické výdavky (odmeny pracujúcim v prvej línii, organizácia plošného testovania) v sume 31 mil. eur. Zároveň boli v štátnom rozpočte zahrnuté bežné rezervy vo výške 200 mil. eur, ktoré čiastočne kompenzovali negatívny vplyv čerpania výdavkov na saldo rozpočtu na ostatných položkách.

²⁹ Ide o výdavky štátneho rozpočtu bez sociálnych dávok a transakcií týkajúcich sa rozpočtu EÚ.

³⁰ Rozpočtové pravidlá umožňujú prenos nevyužitých prostriedkov na kapitálové výdavky do nasledujúcich rokov, kedy sú k dispozícii príslušným kapitálom ŠR. Viac v kapitole „Vplyv roka 2019 na riziká pre rok 2020“.

Ostatné výdavky ŠR

Ostatné výdavky štátneho rozpočtu zhoršili schodok o 1836 mil. eur

2.6. Zdravotníctvo

Výdavky v sektore zdravotníctva mali v roku 2020 negatívny vplyv vo výške 86 mil. eur (0,1 % HDP) v porovnaní so schváleným rozpočtom. Na tomto vývoji sa v najväčšej miere podieľalo zhoršené hospodárenie nemocníc a transfery súkromných zdravotných poisťovní svojim akcionárom, čo bolo čiastočne kompenzované nižšími výdavkami zdravotných poisťovní na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v dôsledku pandémie. Nemocnice aj po oddlžovaní, ktoré prebehlo v rokoch 2018 až 2020, naďalej tvoria nové záväzky.

Verejné zdroje v zdravotníctve medziročne narástli o 4,4 % a v porovnaní s rozpočtom boli vyššie o 62 mil. eur. Ich vývoj bol ovplyvnený dvomi protichodnými faktormi. Prvým je makroekonomický vývoj a trh práce ovplyvnený pandemiou, keď v roku 2020 odvody od pracujúcich rástli medziročne o 1,7 %, čo v porovnaní s rozpočtom znamenalo výpadok 136 mil. eur. Vzhľadom na tento vývoj došlo k dofinancovaniu zdravotníctva zo štátneho rozpočtu. Na rozdiel od predchádzajúcich rokov išlo o selektívne dofinancovanie prostredníctvom navýšenia základného imania Všeobecnej zdravotnej poisťovne o 198 mil. eur (rozpočet neuvažoval s týmto výdavkom), pričom výdavky na štátom platené poistné, ktoré sa prerozdeľuje medzi jednotlivé poisťovne, boli na úrovni rozpočtu.

Dodatočné zdroje neboli v plnej miere³¹ použité na financovanie výdavkov zdravotných poisťovní. **Výdavky na zdravotnú starostlivosť sa medziročne zvýšili o 4,4 %**, no v porovnaní s rozpočtom klesli o 112 mil. eur. Úspora voči rozpočtu bola ovplyvnená najmä nezrealizovaním neurgentnej zdravotnej starostlivosti z dôvodu obmedzení súvisiacich s protipandemickými opatreniami s vplyvom 324,7 mil. eur. Po zohľadnení dodatočných výdavkov spojených s pandemiou v sume 157,7 mil. eur³², RRZ odhadla celkovú úsporu vo výdavkoch na zdravotnú starostlivosť vo výške 167 mil. eur.

Negatívny vplyv voči predpokladom rozpočtu vo výške 64 mil. eur mali **ostatné výdavky zdravotných poisťovní**. Nerozpočtovaná úhrada výdavkov súkromných poisťovní mimo zdravotnú starostlivosť (splátky úveru, ktorým poisťovňa v minulosti uhradila záväzky voči svojim akcionárom) mala negatívny vplyv 62 mil. eur, pričom prevádzkové výdavky poisťovní vrátane úhrad daní a poplatkov boli nižšie o 19 mil. eur.

K deficitu v oblasti zdravotníctva prispelo najmä **hospodárenie zdravotníckych zariadení**. Po očistení transakcií súvisiacich s oddlžením³³, tvorbou nových záväzkov voči Sociálnej poisťovni a zvyšovaním základného imania hospodárili nemocnice³⁴ s deficitom vo výške 94 mil. eur, čo je **oproti rozpočtu zhoršenie o 134 mil. eur**. Hlavným faktorom je zhoršenie bežného hospodárenia nemocníc³⁵, čiastočne k nemu prispel aj nárast investičnej aktivity. Záväzky fakultných a univerzitných nemocníc pokračujú v raste aj po oddlžení, pričom ich úroveň na konci roku 2020 bola takmer na úrovni hodnôt pred začiatkom oddlženia. Oddlžovanie nemocníc nebolo, napriek pôvodným zámerom, sprevádzané zmenami, ktoré by umožnili trvalé zlepšenie ich hospodárenia. Ďalšie oddlžovanie sa pravdepodobne uskutoční v najbližšej dobe, vláda naň v roku 2020 vyčlenila sumu 575 mil. eur.

³¹ Hotovosť na účtoch zdravotných poisťovní sa v roku 2020 zvýšila medziročne o 156 mil. eur.

³² Podľa predbežných odhadov z Ministerstva zdravotníctva SR.

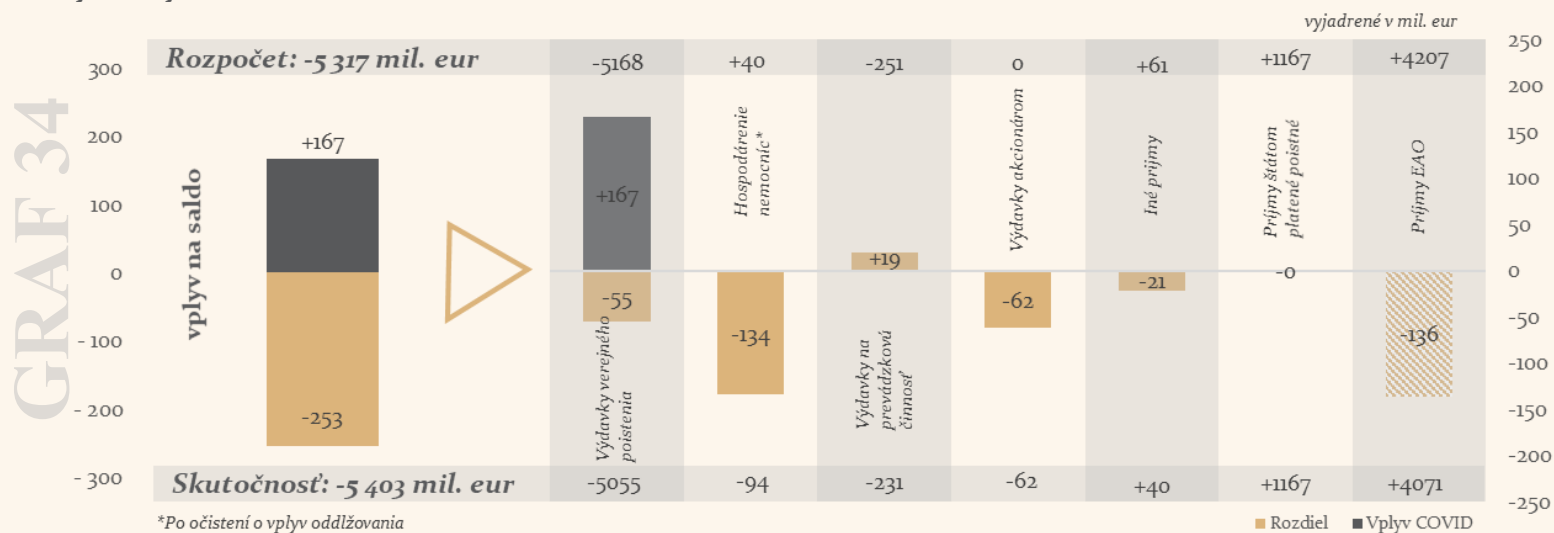
³³ Na začiatku roku 2020 prebehlo oddlženie záväzkov zdravotníckych zariadení voči Sociálnej poisťovni v celkovej výške 168,8 mil. eur (vrátane penále).

³⁴ Tvorba nových záväzkov voči Sociálnej poisťovni a zvyšovanie základného imania majú neutrálny vplyv na saldo verejnej správy, keďže ide o transakcie medzi subjektmi verejnej správy.

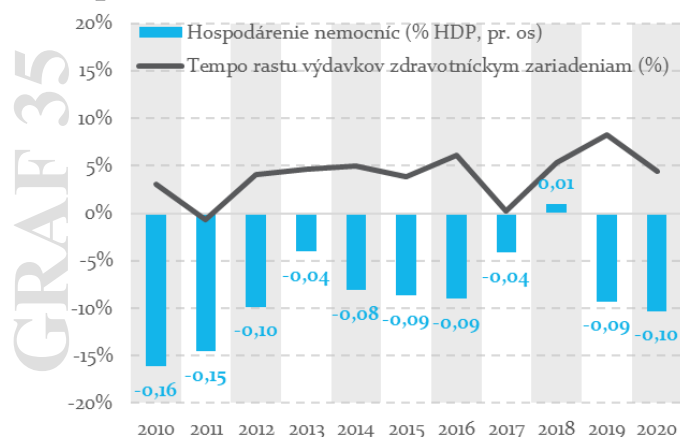
³⁵ Zhoršené bežné hospodárenie nemocníc ovplyvnila okrem pretrvávajúcej vnútornej neefektivity (plánované úsporné opatrenia v nemocniciach sa k 30.6.2020 neplnili) aj skutočnosť, že platby zo zdravotných poisťovní nepokrývali osobné náklady, keďže tieto výdavky rástli rýchlejšim tempom než celkové úhrady poisťovní. (Zdroj: Priebežná implementačná správa za rok 2020, str. 23 a 24).

Zdravotníctvo

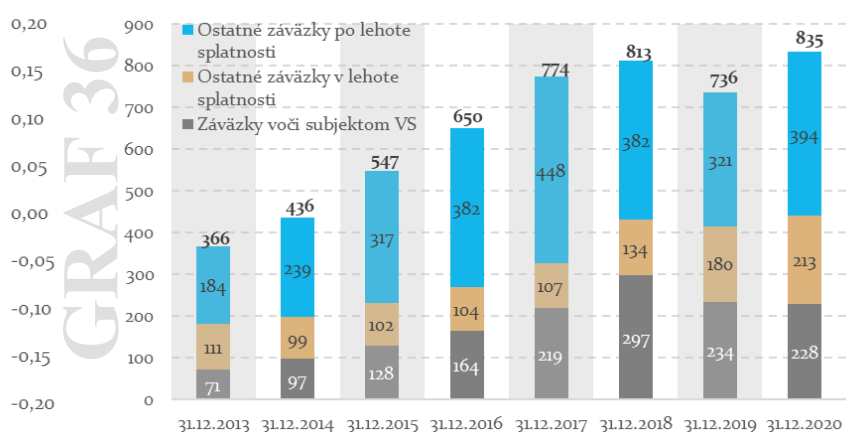
Výdavky v zdravotníctve zhoršili saldo o 86 mil. eur

Deficitné hospodárenie nemocníc pretrváva

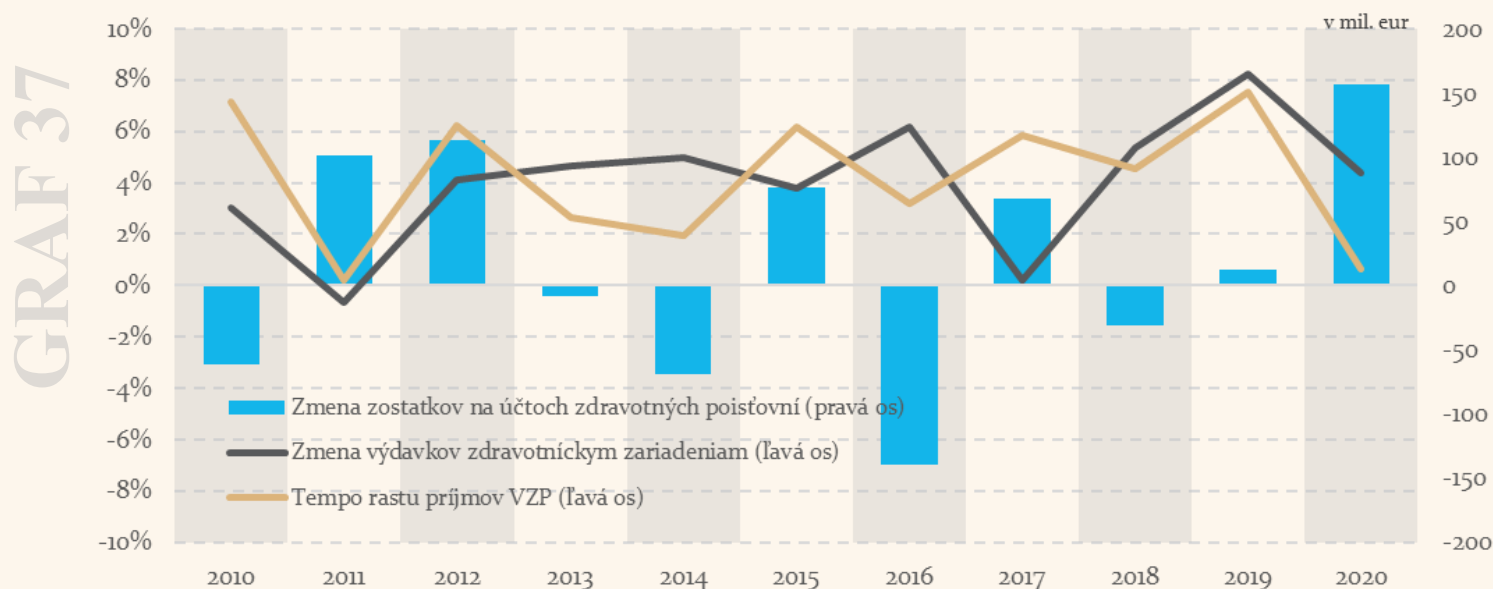

Závazky fakultných a univerzitných nemocníc pokračujú po oddľžení v raste

Zdroj: MZ SR

V roku 2020 sa zvýšili zostatky na účtoch zdravotných poisťovní

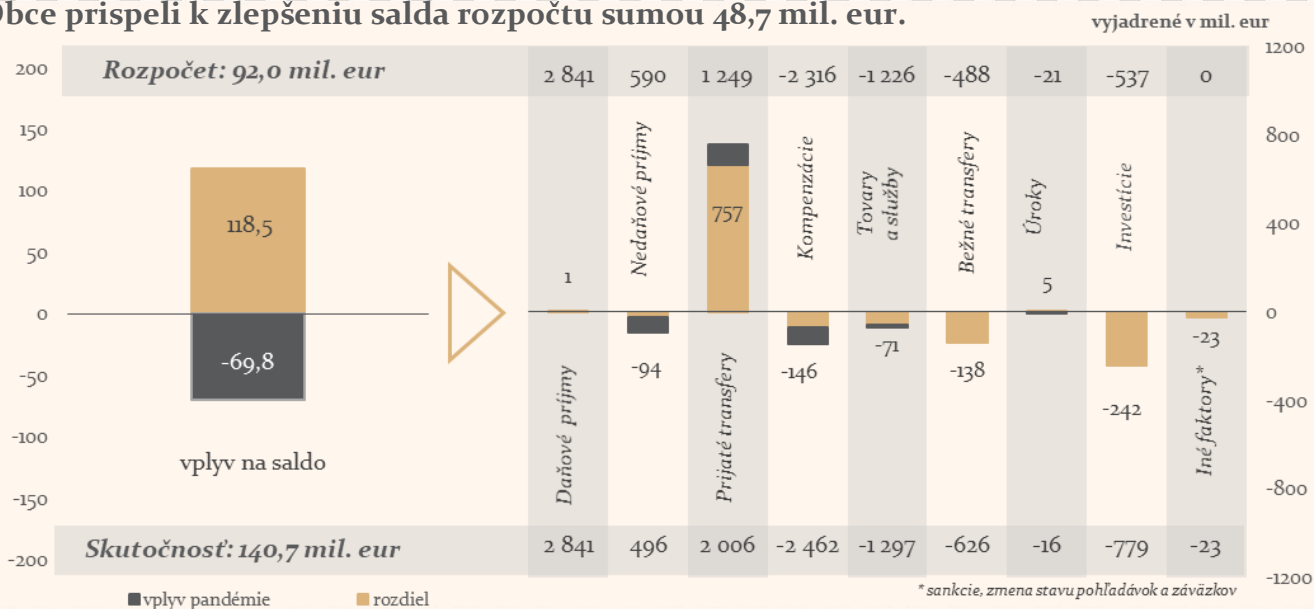
2.7. Obce

Hospodárenie obcí v roku 2020 skončilo v prebytku 141 mil. eur. Oproti predpokladom rozpočtu (prebytok 92 mil. eur) tak ide o lepšie hospodárenie s pozitívnym vplyvom na saldo VS vo výške 49 mil. eur (0,1 % HDP). Pod výpadok nedaňových príjmov samospráv sa podpísali obmedzenia, ktoré nedovoľovali obciam poskytovať služby v plnom rozsahu. Vyššie ako rozpočtované prijaté transfery obcí sčasti pokrývali výdavky obcí spojené s pandemickými opatreniami.

Celkové príjmy obcí boli o 664 mil. eur vyššie oproti schválenému rozpočtu. Kým daňové príjmy dosiahli takmer rozpočtovanú úroveň, nedaňové príjmy zaznamenali výpadok vo výške 94 mil. eur. Z tejto sumy takmer 70 mil. eur možno pripísať pandémie. K naplneniu daní výrazne napomohla najmä daň z nehnuteľností (prekročenie rozpočtu o 59 mil. eur), kde mestá a obce reagovali na avizované nižšie prevody dane z DPFO zvýšením sadzieb dane z nehnuteľností. V rámci nedaňových príjmov sa nenaplnili najmä administratívne poplatky a príjmy z podnikania a vlastníctva majetku obcí, nakoľko veľká časť úradov (rovnako aj predškolských a školských zariadení) poskytujúca služby občanom fungovala v obmedzenom režime. Nižší výnos dosiahli aj kapitálové príjmy samospráv. Prijaté transfery prekonal rozpočet o 757 mil. eur. Vyššie transfery plynuli najmä z kapitol štátneho rozpočtu (MV SR, MPSVaR SR a MŽP SR). Okrem financovania výdavkov na zabezpečenie prenesených kompetencií štátu nimi obce vykrývali výdavky súvisiace s pandemiou (celoplošné testovania, odmeny zamestnancov v prvej línii, podpora zamestnanosti v MŠ, ZUŠ, a.i.).

Hospodárenie obcí je dlhodobou charakteristické **rastom bežných výdavkov a volatílnym vývojom investícií**. Celkové výdavky samospráv prekročili rozpočet o 592 mil. eur. Za vyššími bežnými výdavkami stoja predovšetkým kompenzácie (146 mil. eur oproti rozpočtu, z toho takmer polovicu predstavujú výdavky spojené s pandemickými opatreniami), nákupy tovarov a služieb (o 71 mil. eur) a bežné transfery (o 138 mil. eur). Oproti minulému roku sa však tempo rastu bežných výdavkov (nezahrňajúcich pandemické výdavky) obcí spomalilo na 2,0 % (medziročne). Kapitálové výdavky samospráv sa čerpali nad rámec schváleného rozpočtu (národné zdroje o 60 mil. eur, prostriedky z rozpočtu EÚ boli o 182 mil. eur), napriek tomu medziročne opäť poklesli (o 9,2 %), nakoľko nedosiahli úroveň čerpania predchádzajúceho roka.

Obce prispeli k zlepšeniu salda rozpočtu sumou 48,7 mil. eur.

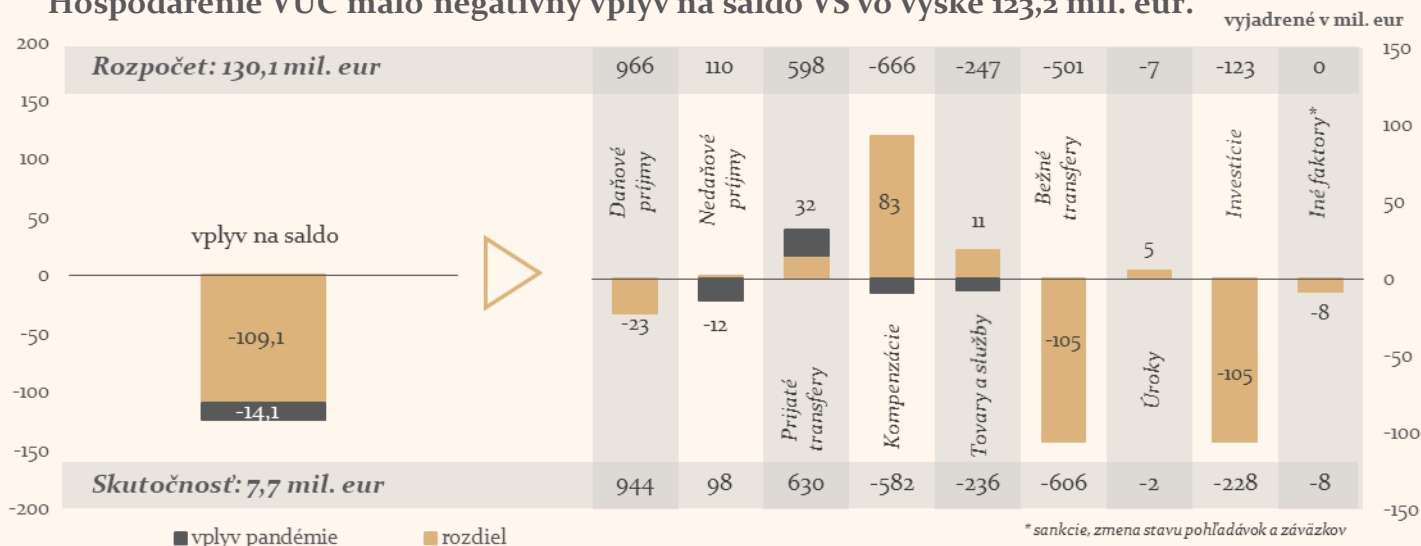
2.8. Vyššie územné celky

Vyššie územné celky (VÚC) hospodárili v roku 2020 prebytkovo, vo výške 8 mil. eur. Nižšie ako rozpočtované príjmy vyšších územných celkov dokázali pokryť vyššie čerpanie výdavkov. V porovnaní so schváleným rozpočtom (prebytok 130 mil. eur) je to však o 123 mil. eur menej. Vplyv na saldo VS je tak negatívny a predstavuje 0,1 % HDP.

Vyššie územné celky zaznamenali nižšie daňové príjmy (o 23 mil. eur oproti rozpočtu). Tie územným celkom plynú z výnosu dane z príjmov fyzických osôb na zabezpečenie ich originálnych kompetencií. Výpadok v rámci nedaňových príjmov dosiahol 12 mil. eur. Podľa kvantifikácie RRZ však približne 14 mil. eur možno pripísať pandemickému vývoju a niektorým obmedzeniam, ktoré vyplynuli z vládnych nariadení, na poskytovanie služieb územnými celkami. Nad rámec rozpočtu sa plnili iba príjmy z grantov a transferov (o 32 mil. eur).

Celkové výdavky VÚC ovplyvnili najmä výdavky na investície. Ich rozpočet sa prekročil o 105 mil. eur, čo bolo čiastočne spôsobené čerpaním poskytnutých návratných finančných výpomocí štátu na výpadok DPFO z dôvodu pandémie a čiastočne vynaloženými kapitálovými výdavkami na projekty financované zo spoločného rozpočtu EÚ a SR. Tie jednotlivé rozpočtové kapitoly nerozpočtovali v schválenom rozpočte v rámci grantov a transferov poskytovaných vyšším územným celkom, ale ich uvoľnili až priebežne počas roka 2020. Rozpočet bežných výdavkov sa prekročil o 6 mil. eur. Výraznú úsporu zaznamenali kompenzácie zamestnancov a to 83 mil. eur, čo však môže súvisieť skôr s príliš optimistickými predpokladmi rozpočtu (rýchlejšie tempo rastu miezd VÚC oproti súkromnému sektoru). Samotná úspora predstavovala 92 mil. eur, z nej takmer 9 mil. eur bolo použitých na odmeny zamestnancov v prvej línii. VÚC ušetrili aj v rámci nákupov tovarov a služieb (11 mil. eur). Úspora VÚC na spotrebu by bola vyššia, dosiahla by 18 mil. eur, avšak podobne ako pri kompenzáciách bola časť výdavkov realizovaná v súlade s nariadeniami vlády na zabezpečenie pandemických opatrení (7 mil. eur). Nízke úrokové sadzby sa premietli do nižších splátok úverov (5 mil. eur). Nad rámec rozpočtu 2020 sa čerпали iba transfery (105 mil. eur).

Hospodárenie VÚC malo negatívny vplyv na saldo VS vo výške 123,2 mil. eur.

3. Vývoj dlhu verejnej správy

Hrubý dlh verejnej správy sa medziročne zvýšil o 12,3 p.b. HDP na úroveň 60,6 % HDP, čím sa dostal nad najvyššie sankčné pásmo dlhovej brzdy. K nárastu dlhu prispel pokles ekonomiky ovplyvnený pandemiou a s tým súvisiace zhoršenie hospodárenia verejných financií, ako aj nárast hotovostnej rezervy štátu v dôsledku pretrvávajúcej neistoty. Čistý dlh tak vzrástol miernejšie a dosiahol 50 % HDP.

Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti obsahuje pravidlo o vývoji pomeru hrubého verejného dlhu k HDP s definovanými sankciami pri prekročení konkrétnych úrovní. V roku 2020 pokračoval pokles sankčných pásiem o jeden percentuálny bod³⁶, prvé sankčné pásmo začínalo pri dosiahnutí pomeru dlhu k HDP vo výške 47 % HDP a najvyššie začínalo od úrovne 57 % HDP. Keďže dlh v pomere k HDP bol na konci roku 2020 vo výške 60,6 % HDP, **prvýkrát od nadobudnutia účinnosti dlhového pravidla v roku 2012 došlo k prekročeniu najvyššieho sankčného pásma.** Vzhľadom na to, že v súčasnosti plyní 24 mesačná výnimka z uplatnenia prísnejších sankcií dlhovej brzdy³⁷ z dôvodu schválenia programového vyhlásenia a vyslovenia dôvery vláde³⁸, povinnosťou vlády je **predložiť na rokovanie národnej rady návrh opatrení, ktorými navrhuje zabezpečiť zníženie dlhu a od mája 2021 sa znížia platy členov vlády na úroveň ich platov v predchádzajúcom rozpočtovom roku.**

Na náraste dlhu v priebehu roku 2020 o 12,3 p.b. sa v najväčšej miere podieľal **dosiahnutý primárny deficit verejnej správy** (príspevok 4,9 p.b.) a faktory neovplyvňujúce saldo v metodike ESA2010 (nárast o 4,7 p.b.). Išlo najmä o **nárast hotovosti na účtoch štátu** na krytie dlhu v dôsledku pretrvávajúcej neistoty spojennej s pandemiou. K nárastu podielu dlhu na HDP prispel aj pokles nominálneho HDP (príspevok 1,4 p.b.) a úrokové náklady dlhu (príspevok 1,2 p.b.).

Z pohľadu posúdenia vplyvu nárastu dlhu na čisté bohatstvo verejného sektora³⁹ došlo v priebehu roku 2020 k výraznému nárastu hotovosti na účtoch verejnej správy celkovo o 4,7 mld. eur (5,2 % HDP). Jednorazové a dočasné vplyvy najmä v podobe opatrení na riešenie dôsledkov pandémie prispeli k nárastu dlhu o 1,5 mld. eur (1,6 % HDP). Ostatné jednorazové a dočasné faktory, ako napríklad príjmy z dividend presahujúcich zisky spoločností z riadnej činnosti, zmena prostriedkov z transakcií s rozpočtom EÚ mali zanedbateľný vplyv na zmenu dlhu (zníženie o 34 mil. eur). **Bez medziročnej zmeny hotovosti a jednorazových faktorov by sa dlh v roku 2020 medziročne zvýšil o 5,4 p.b. HDP na úroveň 53,9 % HDP.**

³⁶ Počnúc rokom 2018 až do konca roka 2027 sa hranice sankčných pásiem každoročne posúvajú nadol o jeden percentuálny bod, pričom spodná hranica prvého sankčného pásma klesne z 50 % HDP na 40 % HDP.

³⁷ Medzi prísnejšie sankcie patrí napríklad povinnosť zostavenia vyrovnaného rozpočtu verejnej správy s nerastúcimi výdavkami a požiadanie národnej rady o vyslovení dôvery vláde.

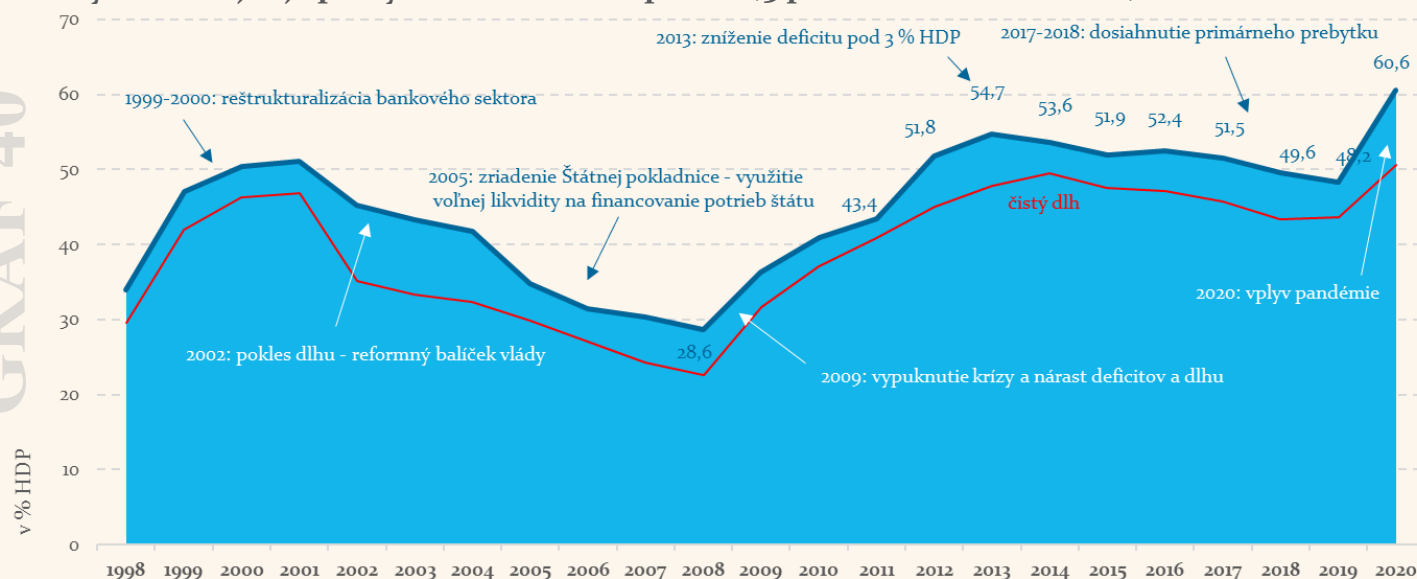
³⁸ Národná rada SR schválila programové vyhlásenie vlády a vyslovila dôveru vláde dňa 30. apríla 2020, čo znamená, že výnimka z uplatňovania prísnejších sankcií dlhovej brzdy platí do 30. apríla 2022. V tomto roku však bola dňa 1. apríla 2021 vymenovaná nová vláda. Po schválení jej programového vyhlásenia a vyslovení dôvery zo strany Národnej rady SR začne plynúť nová 24 mesačná výnimka.

³⁹ RRZ v snahe priblížiť analýzu vývoja dlhu ku konceptu čistého bohatstva identifikovala také jednorazové a dočasné faktory ovplyvňujúce hotovosť, ktoré čisté bohatstvo nezlepšujú resp. ho ovplyvňujú iba dočasne (napríklad superdividendy, príjmy z privatizácie, príjmy z otvorenia II. piliera dôchodkového systému). Po úprave hrubého dlhu o likvidné finančné aktíva (čistý finančný dlh) a o tieto faktory získame informáciu o tom, ako sa vyvíjal dlh vplyvom trvalých opatrení vlády.

Vývoj dlhu verejnej správy

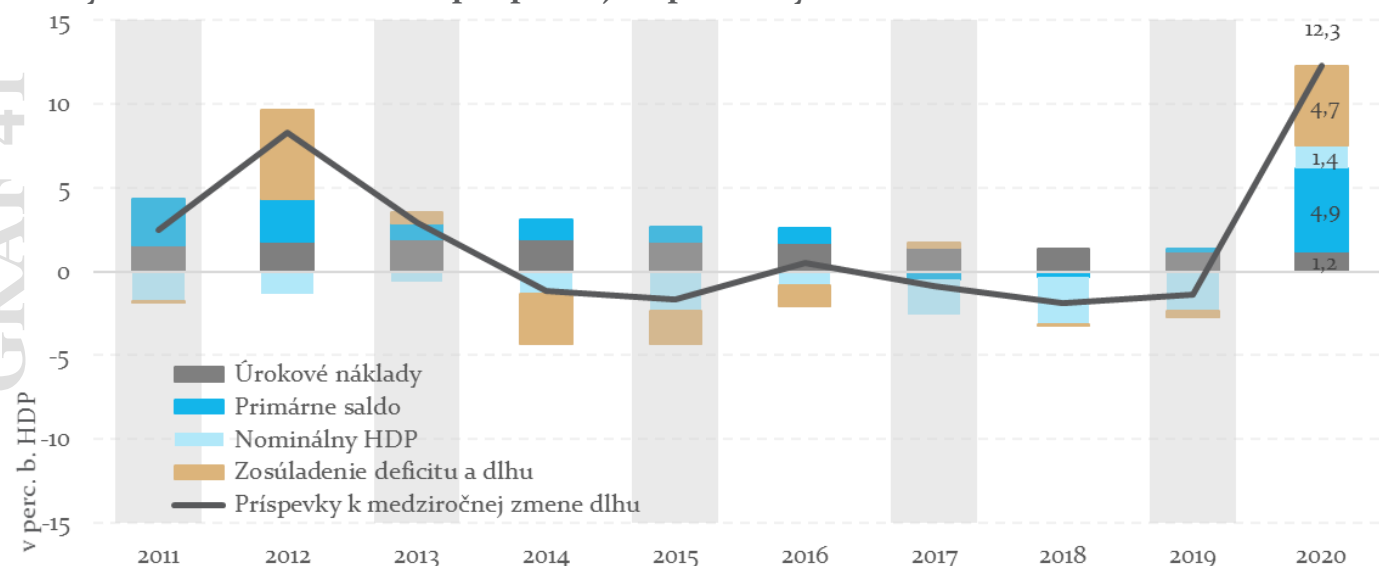
Hrubý dlh verejnej správy medziročne stúpol o 12,3 p.b. HDP na úroveň 60,6 % HDP v roku 2020

GRAF 40

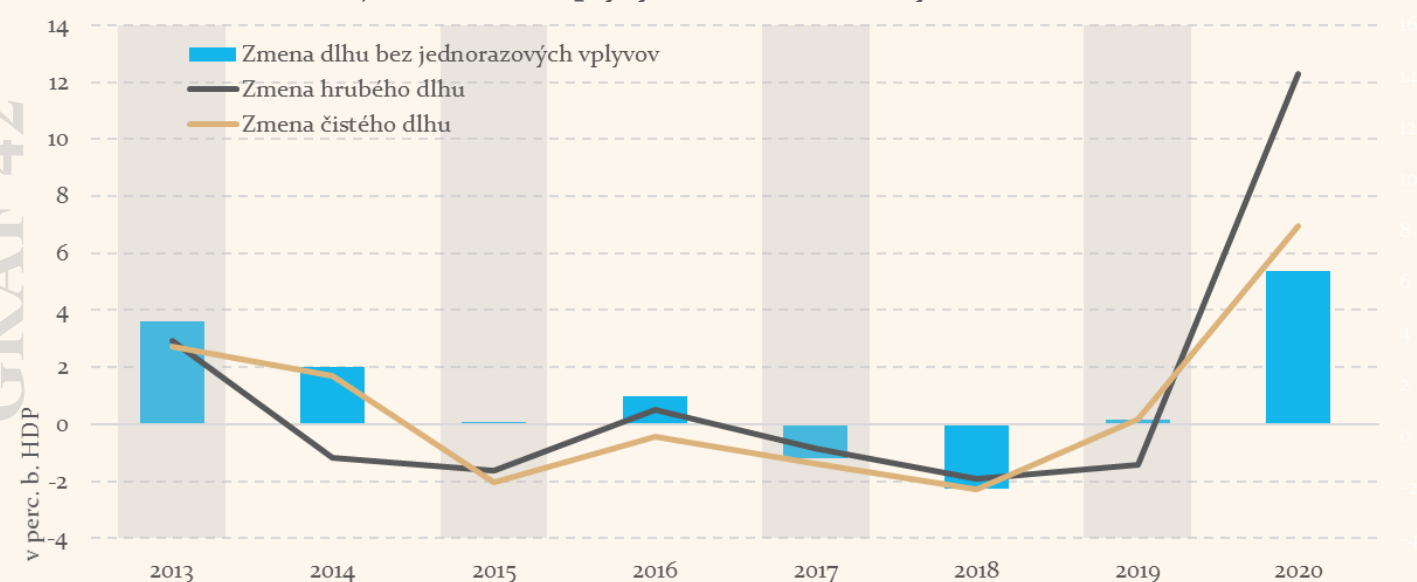
K zvýšeniu dlhu v roku 2020 prispel najmä primárny deficit a nárast hotovosti na účtoch štátu

GRAF 41

Rast dlhu očisteného o jednorazové vplyvy bol v roku 2020 výrazne nižší ako rast hrubého dlhu

GRAF 42

4. Vyhodnotenie rizík identifikovaných RRZ

RRZ v rozpočte verejnej správy na rok 2020 identifikovala už v čase jeho schvaľovania významné riziká s negatívnym vplyvom 1,3 mld. eur (1,3 % HDP). V decembri 2019 RRZ odhadovala, že deficit môže dosiahnuť úroveň 1,8 mld. eur (1,8 % HDP) v prípade ak vláda neprijme dodatočné opatrenia⁴⁰.

Vývoj verejných financií v roku 2020 bol zásadným spôsobom negatívne ovplyvnený pandémiou COVID-19 s dopadom na deficit bol vo výške 3,4 mld. eur (3,7 % HDP). Zároveň hospodárenie VS ovplyvnili viaceré nerozpočtované vplyvy (zavedenie 13. dôchodkov, zmena stavu pohľadávok a záväzkov ŠR a rizikové záruky Eximbanky voči Kube), ktoré zhoršili saldo spolu o 130 mil. eur (0,1 % HDP).

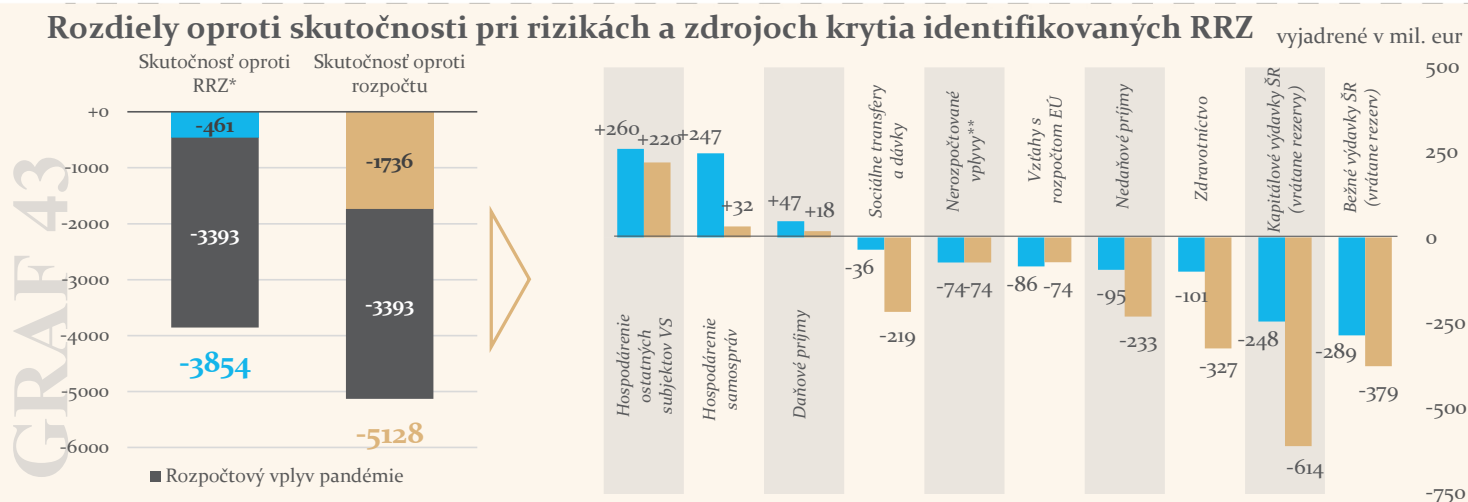
Po zohľadnení vplyvov pandémie na deficit a nerozpočtovaných vplyvov platí, že veľká časť rizík identifikovaných RRZ sa naplnila, a tak negatívne prispela k rastu deficitu hospodárenia verejnej správy. Medzi najvýznamnejšie negatívne vplyvy identifikované RRZ patria:

- podhodnotenie kapitálových výdavkov ŠR
- nadhodnotenie nedaňových príjmov (najmä príjmu z dividend a emisných kvót)
- podhodnotenie sociálnych transferov a dávok (najmä výdavkov nemocenského poistenia a dávky v nezamestnanosti)
- podhodnotenie výdavkov na zdravotníctvo a tvorby záväzkov nemocníc
- podhodnotenie bežných výdavkov ŠR, najmä transferov v rámci VS

Zároveň boli v roku 2020 zaznamenané **niektoré pozitívne vplyvy na rozpočet verejnej správy oproti očakávaniam RRZ**, ktoré čiastočne tlmili zhoršenie salda. Riziká RRZ sa nenaplnili v hospodárení samospráv, ktoré po zohľadnení vplyvu pandémie pozitívne vplývali na saldo rozpočtu. K zlepšeniu vývoja prišlo aj v hospodárení ostatných subjektov VS, kde RRZ pôvodne identifikovala iba mierne riziko pre hospodárenie rozpočtu.

Ako dôsledok týchto faktorov prišlo k zhoršeniu deficitu oproti cieľu rozpočtu o 1,7 mld. eur (1,9 % HDP), pričom negatívny vplyv bol vyšší o 451 mil. eur (0,5 % HDP) oproti odhadu RRZ uvažujúcemu naplnenie všetkých rizík bez prijatia dodatočných opatrení. Na základe podrobného prehľadu rizík a rezerv rozpočtu (tabuľka 4) môžeme konštatovať, že **celková výška negatívnych vplyvov na saldo rozpočtu v oblastiach identifikovaných RRZ pri hodnotení návrhu rozpočtu prevýšila prvotné odhady RRZ.**

Rozdiely oproti skutočnosti pri rizikách a zdrojoch krytia identifikovaných RRZ

* - Odhad publikovaný v materiáli "Dodatok k hodnoteniu Rozpočtu verejnej správy na rok 2020 až 2022", december 2019.

Čím je rozdiel bližšie k nule, tým je odhad vplyvu na deficit presnejší.

** - Zavedenie 13. dôchodkov, záväzky a pohľadávky ŠR mimo obrany, a realizácia záruky voči Kube.

⁴⁰ RRZ, [Dodatok k hodnoteniu Rozpočtu verejnej správy na roky 2020 až 2022](#), tabuľka 3.

Tab 3: Prehľad rizík a rezerv rozpočtu na rok 2020 (mil. eur)

	December 2019	Jún 2020	November 2020	Apríl 2021
Vplyvy na saldo VS spolu:	-1274	-6212	-6393	-5128
- v % HDP	-1,30	-7,18	-7,16	-5,63
1. Opatrenia na riešenie pandémie	0	-797	-1343	-1619
2. Daňové a odvodové príjmy	-29	-2907	-2011	-1455
3. Nedaňové príjmy	-226	-394	-527	-447
- príjmy z dividend (SPP, VSE)	-67	-169	-208	-181
- odvod z hazardných hier	-14	-30	-65	-47
- kapitálové príjmy ŠR	-40	-33	-35	-38
- emisné kvóty	-104	-136	-136	-151
- poplatok EOSA	-32	-31	-43	-42
- iné príjmy (admin. poplatky a nedaň príjmy ŠR)	31	5	-41	13
4. Sociálne dávky a transfery:	-183	-871	-519	-509
- výdavky Sociálnej poisťovne	-160	-537	-314	-323
- sociálne dávky MPSVaR	-23	103	-49	-34
- 13.dôchodky	0	-437	-155	-153
5. Vzťahy s rozpočtom EÚ	12	-92	-184	-74
- transfer do rozpočtu EÚ	95	102	42	36
- výdavky na spolufinancovanie	-156	-94	-105	-50
- rezerva na odvody do EÚ a prostriedky EÚ	80	80	80	80
- korekcie k čerpaniu EÚ fondov	-6	-180	-201	-139
6. Výdavky štátneho rozpočtu:	-457	-677	-1225	-738
- bežné rezervy (okrem miezd)	200	200	200	200
- mzdové výdavky ŠR (vrátane rezerv)	-54	4	31	14
- tovary a služby (bez rezerv)	-24	-148	-96	-67
- zmena stavu pohľadávok a záväzkov	0	0	0	251
- úroky	0	-34	-33	-63
- zelená energia	0	0	-122	-86
- ostatné bežné výdavky	-212	-332	-528	-372
- kapitálové výdavky (vrátane rezerv)	-366	-367	-677	-614
7. Hospodárenie samospráv (bez daň. príjmov):	-215	-80	-270	-52
- obce	-195	-66	-154	49
- VÚC	-20	-14	-116	-101
8. Výdavky v zdravotníctve:	-138	-195	-85	-66
- výdavky na zdravotnú starostlivosť	-13	36	105	112
- splátky záväzkov voči akcionárom súkromných zdravotných poisťovní	-50	-50	-55	-62
- hospodárenie nemocníc	-49	-150	-123	-136
- prevádzkové výdavky zdravotných poisťovní	-26	-32	-12	19
9. Hospodárenie ostatných subjektov VS:	-32	-198	-225	-139
- správny fond Sociálnej poisťovne	-23	-76	-91	-89
- ŽSR	-10	-28	-23	-10
- ZSSK	-27	-90	-48	-127
- NDS	36	-22	25	75
- príspevkové organizácie	7	11	52	48
- Environmentálny fond	-12	-24	-24	2
- rizikové záruky Eximbanky voči Kube	0	0	-173	-173
- Ostatné subjekty	-1	30	57	134
10. Ostatné vplyvy	-8	-1	-3	-31

Pozn: Bez očistenia o rozpočtové vplyvy pandémie z dôvodu chýbajúcich údajov pre júnovú a októbrovú prognózu.

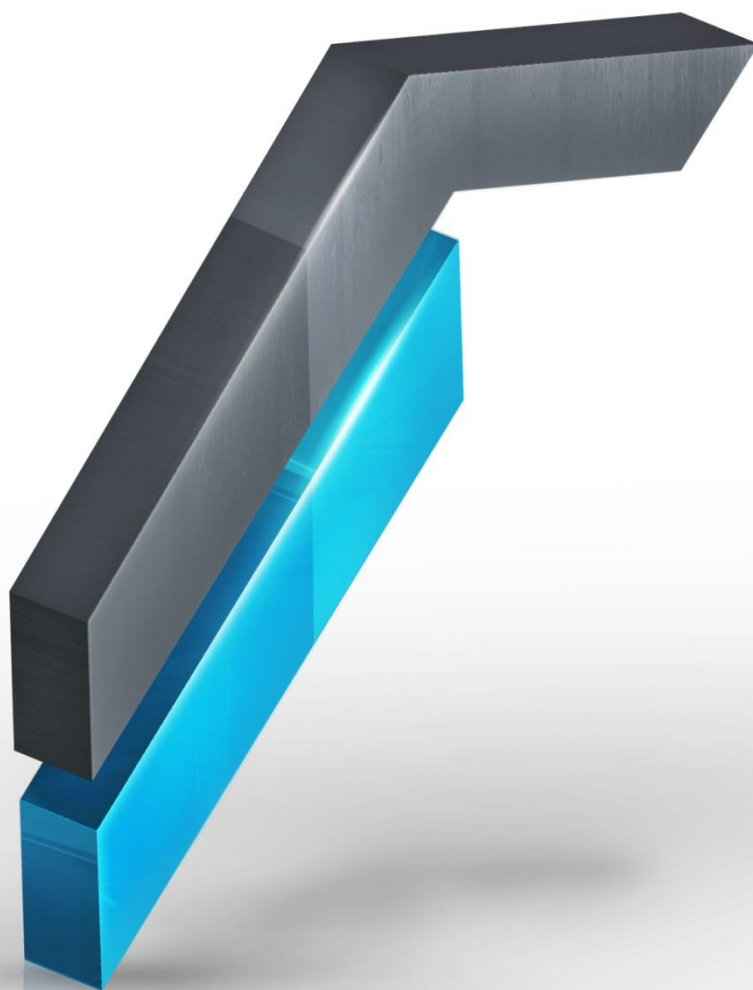
Zdroj: ŠÚ SR, MFSR, RRZ

5. Rozdiely medzi hospodárením rozpočtu a schváleným rozpočtom VS

Tab 4: Rozdiely voči rozpočtu VS na rok 2019 (ESA2010)

	mil. eur	% HDP
Deficit verejnej správy v roku 2020 - schválený	-480	-0,49
Rozpočtové vplyvy pandémie mimo opatrení vlády		
Výpadok daňových a odvodových príjmov	-1 473	-1,62
Výpadok tržieb a nedaňových príjmov	-420	-0,46
Nárast výdavkov Sociálnej poisťovne	-137	-0,15
Úspora vo výdavkoch na zdravotnú starostlivosť	167	0,18
Úspora v prevádzkových nákladoch štátneho rozpočtu	90	0,10
Rozpočtové vplyvy opatrení vlády na riešenie pandémie		
Schémy pomoci na podporu zamestnanosti - kurzarbeit	-528	-0,58
Dávky Sociálnej poisťovne (PN, OČR, dávka v nezamestnanosti)	-201	-0,22
Opatrenia v oblasti daňových príjmov	-215	-0,24
Ostatné opatrenia na podporu ekonomiky	-250	-0,27
Výdavky na zdravotnícky materiál	-138	-0,15
Ostatné výdavky na riešenie pandémie	-287	-0,32
Ostatné rozpočtové vplyvy		
Daňové príjmy mimo vplyvu pandémie (po zohľadnení VPÚ a daňových kreditov)	18	0,02
Príjmy z dividend a odvodov zo zisku	-181	-0,20
Príjmy štátneho rozpočtu z predaja majetku	-38	-0,04
Administratívne poplatky	30	0,03
Ostatné nedaňové príjmy štátneho rozpočtu	56	0,06
Príjmy z predaja emisných kvót	-151	-0,17
Príjmy z poplatku za udržiavanie núdzových zásob ropy a ropných výrobkov	-42	-0,05
Výdavky poistenia Sociálnej poisťovne	-186	-0,20
Sociálne dávky MPSVaR	-186	-0,20
Odvod do rozpočtu EÚ	36	0,04
Výdavky na spolufinancovanie vrátane rezervy	29	0,03
Korekcie k čerpaniu fondov EÚ (hotovostné a zmena pohľadávky voči EÚ)	-139	-0,15
Úrokové náklady štátneho dlhu	-63	-0,07
Podpora výroby energie z obnoviteľných zdrojov	-86	-0,09
Ostatné bežné výdavky ŠR (vrátane rezerv)	-65	-0,07
Kapitálové výdavky ŠR	-614	-0,67
Hospodárenie obcí a VÚC (bez daní)	32	0,03
Výdavky na zdravotnú starostlivosť	-55	-0,06
Výdavkový transfer z verejnej do súkromnej časti zdravotného poistenia (transfer akcionárom, splátka úveru)	-62	-0,07
Hospodárenie nemocníc (bez vplyvu oddĺženia a zvýšenia ZI)	-136	-0,15
Prevádzkové výdavky zdravotných poisťovní	19	0,02
Výdavky správneho fondu Sociálnej poisťovne	-89	-0,10
Hospodárenie ŽSR	29	0,03
Hospodárenie ŽSSK	-80	-0,09
Hospodárenie NDS	104	0,11
Hospodárenie dopravných podnikov	19	0,02
Hospodárenie príspevkových organizácií	82	0,09
Hospodárenie EF (bez emisných kvót a daní)	37	0,04
Hospodárenie verejných vysokých škôl	107	0,12
Hospodárenie Jadrovej a vyradovacej spoločnosti	26	0,03
Hospodárenie Agentúry pre núdz. zásoby ropy a ropných vyr. (bez príjmu z poplatku)	26	0,03
Realizácia záruky voči Kube	-173	-0,19
Hospodárenie štátnych fin. aktív a samost. účtov (bez daní, oddĺženia a navýšenia ZI)	33	0,04
Ostatné vplyvy	-74	-0,08
Vplyv zmeny nominálneho HDP	-	-0,04
Deficit verejnej správy v roku 2019 - skutočnosť	-5609	-6,16

Zdroj: MF SR, RRZ, Eurostat

Kancelária Rady pre
rozpočtovú zodpovednosť

Imricha Karvaša 1
Bratislava 1
813 25
Slovakia

www.rozpoctovarada.sk